

5. Informální učení

Informální učení lze definovat jako záměrnou činnost směřující k získávání poznatků a zlepšování vlastních dovedností institucionálně neorganizovanou a zpravidla nesystematickou cestou. Zahnuje učení v průběhu každodenních aktivit, např. v prostředí rodiny, ve volném čase či v zaměstnání. Nejedná se ovšem o pasivní učení prostřednictvím přijímání informací (např. při běžné každodenní četbě novin), ale o aktivní, záměrnou a cílevědomou činnost, orientovanou na osvojování nových poznatků (např. studium manuálu k novému počítačovému programu, osvojování si cizí řeči s pomocí učebnice pro samouky apod.).

Významnou součástí informálního učení je sebevzdělávání, charakterizované mimo jiné skutečností, že učící se nemá možnost objektivního ověření získaných znalostí či dovedností (na rozdíl od formálního či neformálního vzdělávání, které obvykle probíhá pod dohledem či za konzultace vzdělávací autority). Do informálního učení se nepočítají studijní aktivity, probíhající v rámci formálního a neformálního vzdělávání (např. samostatná domácí příprava na zkoušku ve škole). Pro měření intenzity zapojení do informálního učení byla jedincům v rámci šetření AES položena následující otázka: „*Nepočítáme-li aktivity, o kterých jsme se již bavili¹, snažil jste se **sám promyšleně a záměrně naučit něco, co by vedlo ke zlepšení vašich dovedností či znalostí (buď v práci či během volného času)?**“ Pokud respondenti na tuto otázku odpověděli kladně, byly jim následně položeny doplňující dotazy, zjišťující počet takovýchto aktivit, jejich podobu (obor), důvod vykonávání a zdroj informací. V rámci šetření AES byly takto u jedné osoby podrobněji zjišťovány maximálně dvě poslední aktivity informálního učení.*

5.1. Účast v informálním učení

Tabulka 5.1 zachycuje účast v informálním učení členěnou dle základních sociodemografických charakteristik jedinců. Na základě výsledků šetření AES je možné shrnout, že prostřednictvím některé z forem informálního učení se v posledních 12 měsících před dotazováním sebevzdělávala přibližně jedna pětina (**21,2%**) osob ve věku 18 - 69 let. Pouze 4,4% z této populace se za posledních 12 měsíců účastnila více než jedné aktivity samostatného učení.

Na rozdíl od neformálního vzdělávání, u kterého převažují pracovní důvody k účasti, je informální učení zaměřeno spíše na mimopracovní sféru². Pouze asi čtvrtina (26,4%) ze všech informálně se učících, což představuje 5,6% ze sledované populace, se takto vzdělávala převážně z pracovních důvodů. Do informálního učení, jehož předmětem bylo mimopracovní vzdělávání, se zapojilo 16,2% osob ze sledované populace.

¹ Aktivity absolvované v rámci formálního a neformálního vzdělávání.

² Aktivitami informálního učení vykonávanými z pracovních důvodů jsou označeny činnosti směřující k získávání znalostí a osvojování dovedností využitelných především v zaměstnání při plnění pracovních úkolů. Informální vzdělávací aktivity vykonávané ze soukromých důvodů směřují naopak k osvojování znalostí a dovedností využitelných především při mimopracovních (zájmových či volnočasových) aktivitách.

Tabulka 5.1. Účast v informálním učení celkem a dle počtu aktivit

%

| | účast celkem | v tom | | neúčastnil se |
|-----------------------------------------|--------------|----------------|---------------------|---------------|
| | | jedna aktivita | dvě či více aktivit | |
| celkem | 21,2 | 16,8 | 4,4 | 78,8 |
| <i>podle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 21,6 | 16,9 | 4,7 | 78,4 |
| ženy | 20,7 | 16,7 | 4,0 | 79,3 |
| <i>podle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 17,2 | 13,7 | 3,5 | 82,8 |
| 25-34 | 24,9 | 19,7 | 5,2 | 75,0 |
| 35-44 | 21,3 | 17,5 | 3,8 | 78,6 |
| 45-54 | 21,6 | 17,3 | 4,3 | 78,3 |
| 55-64 | 20,1 | 15,3 | 4,8 | 79,9 |
| 65-69 | 18,4 | 14,7 | 3,7 | 81,6 |
| <i>podle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 10,8 | 9,1 | 1,7 | 89,3 |
| střední bez maturity | 15,7 | 13,2 | 2,5 | 84,3 |
| střední s maturitou | 24,2 | 19,0 | 5,2 | 75,8 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 34,8 | 26,2 | 8,6 | 65,2 |
| <i>podle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 23,0 | 18,2 | 4,8 | 77,0 |
| nezaměstnaný | 19,0 | 14,5 | 4,5 | 81,0 |
| student | 19,7 | 15,8 | 3,9 | 80,3 |
| důchodce | 17,7 | 14,4 | 3,3 | 82,3 |
| v invalidním důchodu | 14,0 | 11,3 | 2,7 | 86,0 |
| na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 18,8 | 14,6 | 4,2 | 81,2 |
| <i>podle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 28,7 | 22,1 | 6,6 | 71,3 |
| středně osídlená oblast | 18,7 | 14,9 | 3,8 | 81,4 |
| řídce osídlená oblast | 17,4 | 14,3 | 3,1 | 82,5 |
| <i>podle účasti ve vzdělávání</i> | | | | |
| formálním | 22,2 | 18,0 | 4,2 | 77,9 |
| neformálním | 30,2 | 22,9 | 7,3 | 69,8 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

Každý člověk se ve sledovaném období mohl prostřednictvím informálního učení zaměřit na několik oblastí. V případě, že jedna osoba absolvovala jak pracovní, tak soukromě motivované aktivity informálního učení, byla z hlediska účasti zahrnuta jak mezi informálně se učící z pracovních důvodů, tak mezi ty, kteří byli ke studiu motivováni spíše mimopracovními důvody. Osoby, které se účastnily více informálních aktivit z různých (pracovních i mimopracovních) důvodů, však představují pouze přibližně 0,6% ze sledované populace osob ve věku 18 – 69 let a 2,9% ze všech informálně se učících osob.

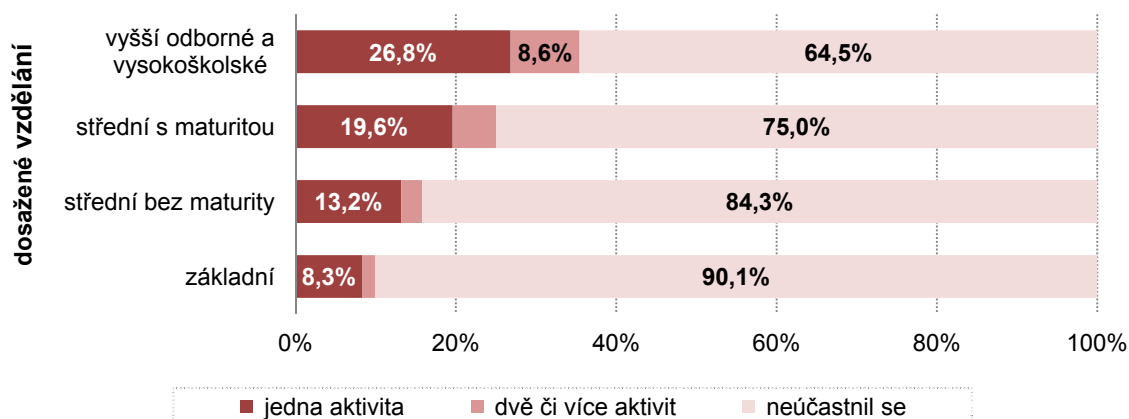
Samostatnému vzdělávání se nejčastěji věnují lidé ve věkové kategorii 25 – 34 let, z osob v tomto věku se informálnímu učení věnovala až čtvrtina (24,9%), nicméně účast se drží vysoká i v pozdějším věku a na rozdíl od neformálního vzdělávání příliš neklesá ani v krajních věkových kategoriích. V těchto kategoriích, tj. mezi osobami ve věku 18 – 24 let a 65 – 69 let, je však naprostá většina informálního učení orientována mimopracovně.

Podíl osob vzdělávajících se informálně **pro práci** je nejvyšší ve věkové kategorii 25 – 34 let. Z pracovních důvodů se v tomto věku informálně učí 8,1% osob, 17,7% osob této věkové kategorii se pak informálnímu učení věnuje ze soukromých důvodů. Vyšší účast v pracovním orientovaném informálním učení se drží i mezi 35 a 54 rokem (7,1%), v kategorii 55 – 64 let pak klesá na 4,5 procentních bodů.

Účast mužů a žen je vyrovnaná jak z hlediska celkové účasti v informálním učení, tak z hlediska motivace k němu (pracovní/mimopracovní učení), i když muži z vyšších vzdělanostních skupin (vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání) se o něco častěji než stejně vzdělané ženy účastní pracovním orientovaného informálního učení.

Jak je zřejmé z tabulky 5.1, výrazný rozdíl v účasti existuje mezi jednotlivými kvalifikačními skupinami. Zatímco z vysokoškoláků se samostatnému vzdělávání věnoval v posledním roce nejméně každý třetí, s klesajícím dosaženým vzděláním klesá i účast v informálním učení.

Graf 5.1. Účast v informálním učení dle nejvyššího dosaženého vzdělání a počtu aktivit



Pozn.: 25 - 69 let

Zaměříme-li se pouze na osoby, které již s největší pravděpodobností ukončily proces svého prvotního vzdělávání, tj. osoby starší 25 let (graf 5.1), vliv nejvyššího dosaženého vzdělání dále posílí.

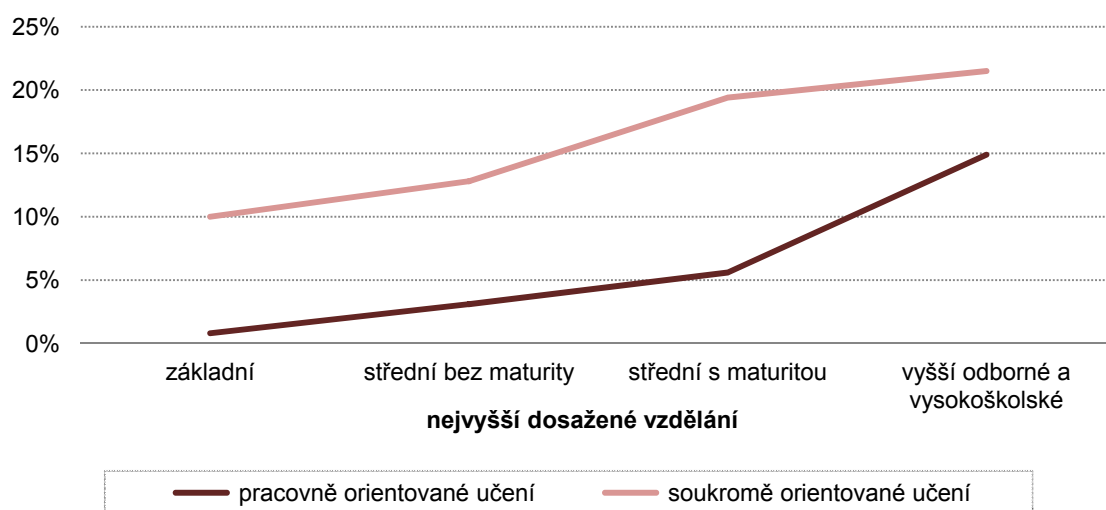
Mimo celkové účasti v informálním učení roste spolu s nejvyšším dosaženým vzděláním i počet aktivit, do kterých se jedinec v posledním roce zapojil. Zatímco vysokoškoláků, kteří se účastnili jedné aktivity informálního učení, je 3,2krát více než osob se základním vzděláním, 2krát více než vyučených a 1,4krát více než osob s maturitou s jednou aktivitou, u osob, které se sebezvzdělávaly intenzivněji (tj. za posledních 12 měsíců absolvovaly nejméně dvě aktivity informálního učení) jsou rozdíly ještě zřetelnější. Vysokoškoláci s vyšší mírou zapojení mají až 5,4krát vyšší účast než se stejnou intenzitou se účastnící osoby se základním vzděláním, 3,3krát vyšší zapojení než vyučení a 1,6krát vyšší účast než osoby se středoškolským vzděláním s maturitou. Rozdíly mezi muži a ženami se zde téměř neprojevují, s menší

výjimkou vysokoškolsky vzdělaných mužů, jejichž účast v informálním učení je přibližně o 6% vyšší než účast vysokoškolsky vzdělaných žen.

Srovnání vzdělanostních skupin dle motivace k informálnímu učení dále ukazuje, že osoby se základním vzděláním se tohoto typu učení účastní téměř výhradně ze soukromých důvodů. Obdobně u osob se středoškolským vzděláním bez maturity jasně převažuje účast ze soukromých důvodů (12,8%) oproti studiu pro pracovní účely (3,1%). Zapojení středoškoláků s maturitou do studia pro pracovní účely je sice téměř dvojnásobné (5,6%) než zapojení osob se středoškolským vzděláním bez maturity, nicméně oproti účasti vysokoškolských osob v pracovně orientovaných aktivitách informálního učení (14,9%) zůstává nízké.

Z grafu 5.2 je patrné, že zatímco v případě soukromě orientovaného samostudia je mezi vyučenými a středoškoláky s maturitou jasně patrný nárůst účasti (z 12,8% na téměř 20%), u pracovně orientovaného učení je nárůst mezi těmito vzdělanostními kategoriemi velmi pozvolný a účast téměř trojnásobně stoupá až v případě vysokoškolsky vzdělaných osob.

Graf 5.2. Účast v informálním učení dle nejvyššího dosaženého vzdělání a motivace



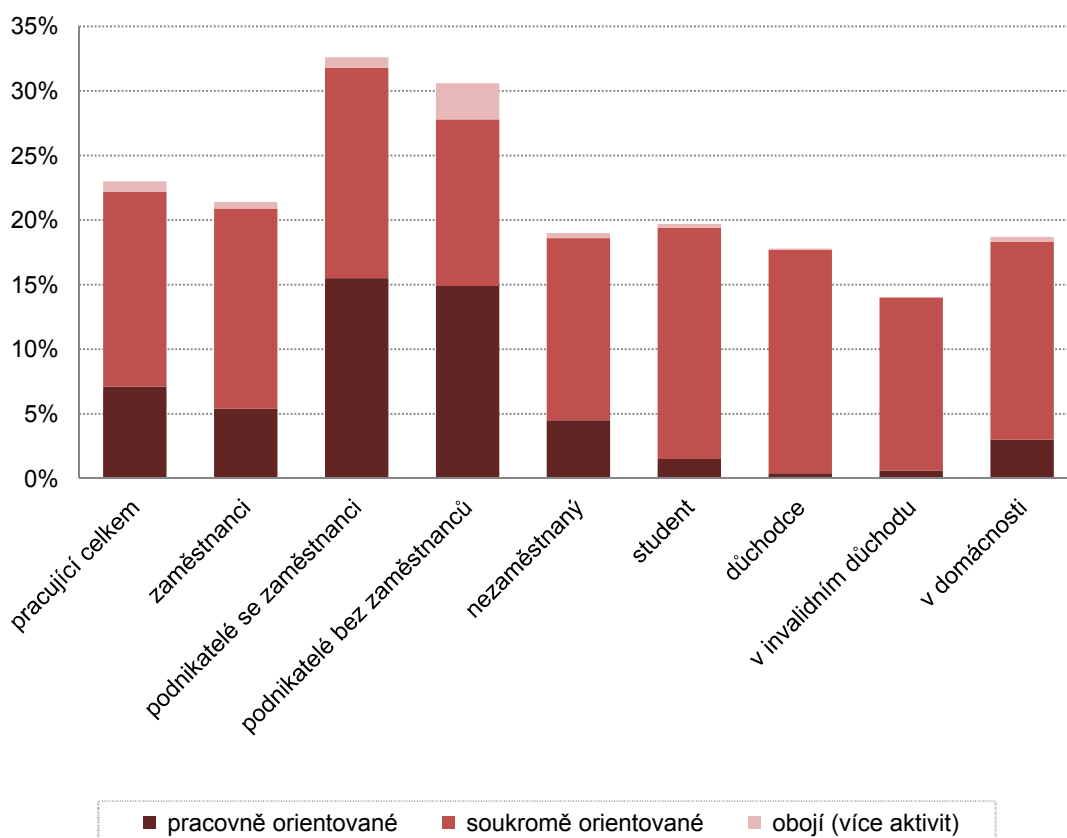
Pozn.: 18 – 69 let

Rozdíly mezi muži a ženami v účasti v informálním učení nejsou nijak výrazné ani v případě srovnání respondentů podle obvyklého ekonomického postavení. Nejvyšší účast mají pracující (23%), následovani studujícími muži (20,4%, studující ženy 19,2%) a nezaměstnanými ženami (20%, nezaměstnaní muži 17,9%). Oproti jiným typům vzdělávání se informálního učení poměrně často účastní též osoby ve starobním (16,7% mužů, 18,4% žen) a invalidním důchodu (15,3% mužů, 12,5% žen)³.

Podrobnější přehled s celkovou účastí jednotlivých skupin respondentů dle obvyklého ekonomického postavení, jako i důvody, ze kterých se respondenti do informálního učení zapojovali, nabízí graf 5.3.

³ Srovnávána je procentuální účast osob z jednotlivých skupin v informálním učení, nikoli jejich zastoupení na celku informálně se učících.

Graf 5.3. Účast v informálním učení dle motivace k učení a ekonomického postavení

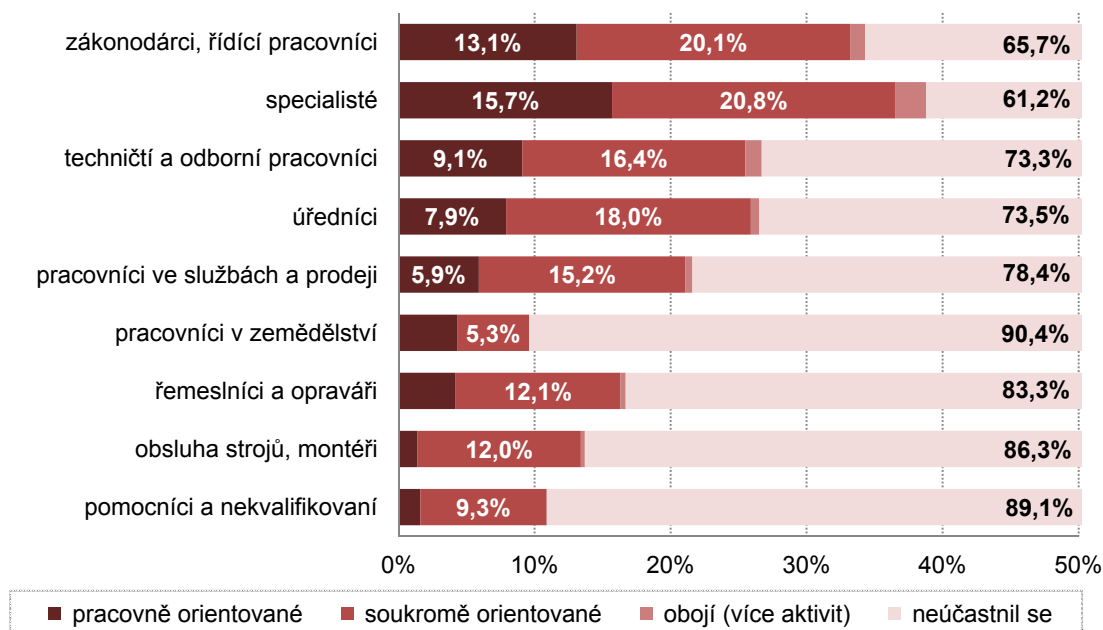


Pozn.: 18 – 69 let

Celkově nejvyšší účast v informálním učení vykazují podnikatelé-zaměstnavatelé, následováni podnikateli bez zaměstnanců. Obě tyto skupiny se zároveň vyznačují vysokým podílem osob, které znalosti nabyté sebevzděláváním chtějí uplatnit především v pracovním prostředí. V ostatních skupinách poté převažuje účast v soukromě orientovaném informálním učení.

Mezi pracujícími účast v informálním učení jednotlivých tříd zaměstnání do značné míry koresponduje s požadavky na dosažené vzdělání v daných třídách. V rozdělení dle druhu vykonávané práce a úrovně dovedností mají nejvyšší účast vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci, zejména specialisté a zákonodárci a řídící pracovníci. Ti zároveň vykazují nejvyšší míru účasti v informálním učení z pracovních důvodů. Mezi technickými pracovníky, odbornými pracovníky a úředníky se sebevzdělává přibližně každý čtvrtý (26,5%), mezi pracovníky ve službách v prodeji pak přibližně každý pátý (21,7%). Spolu s klesající celkovou účastí v informálním učení se snižuje též účast v pracovně orientovaném informálním učení. Mezi osobami z méně kvalifikovaných (obsluha strojů, montéři) a nekvalifikovaných manuálních profesí je pak účast v profesně orientovaném informálním učení téměř zanedbatelná.

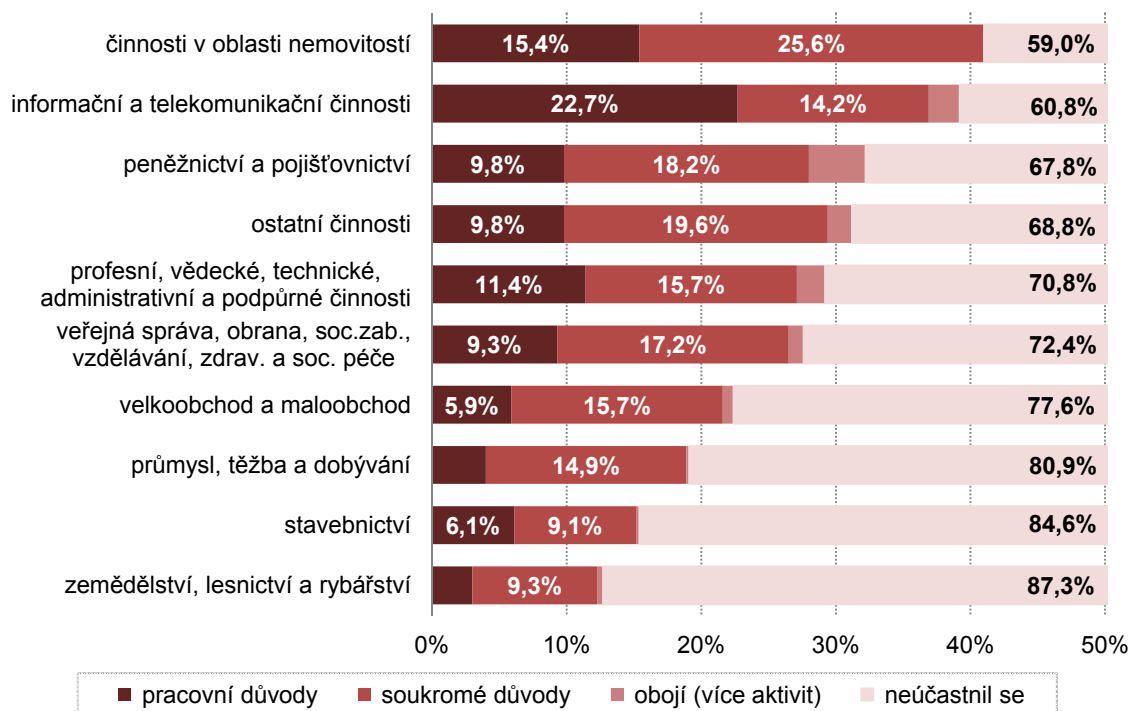
Graf 5.4. Účast pracujících v informálním učení dle motivace a hlavní třídy zaměstnání



Pozn.: pracujících 18 – 69 let

Z hlediska odvětví zaměstnání vykazují nejvyšší účast v informálním učení osoby pracující v sektoru služeb. V oboru informačních a telekomunikačních činností se dokonce většina z informálně se učících vzdělávala z pracovních spíše než soukromých důvodů.

Graf 5.5. Účast pracujících v informálním učení dle motivace a odvětví zaměstnání

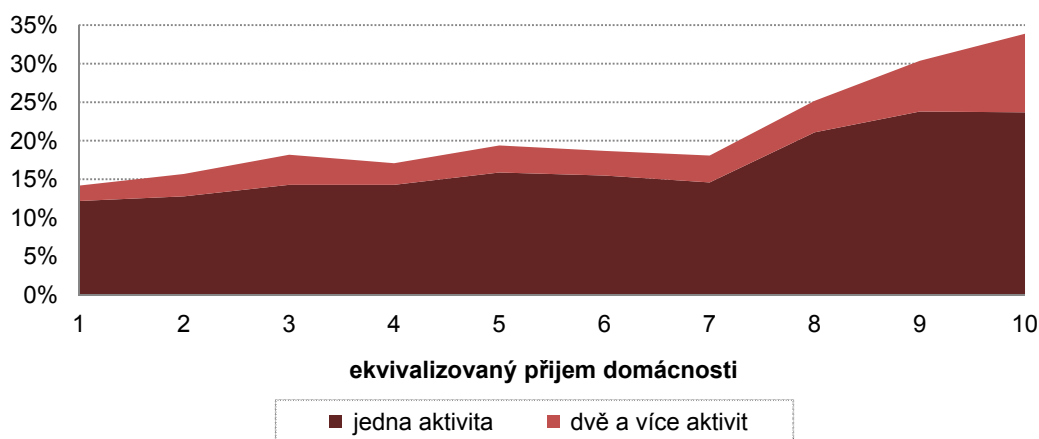


Pozn.: pracujících 18 – 69 let. Upozornění na nízký počet pozorování v kategorii činnosti v oblasti nemovitostí.

Vysoký podíl studujících motivovaných pracovními důvody je též v oboru činnosti v oblasti nemovitostí, v peněžnictví a v pojišťovnictví, v profesních, vědeckých a technických činnostech a ve vzdělávání, zdravotní a sociální péči.

Zatímco účast v informálním učení je poměrně konstantní v prvních 7 příjmových skupinách, poměrně výrazně roste v třech nejvyšších příjmových kategoriích a to ve všech kategoriích nejvyššího dosaženého vzdělání. Tento trend přitom platí jak pro účast v informálním učení pro pracovní, tak pro soukromé účely.

Graf 5.6. Účast v informálním učení dle počtu aktivit a příjmu domácnosti



Pozn.: 18 – 69 let

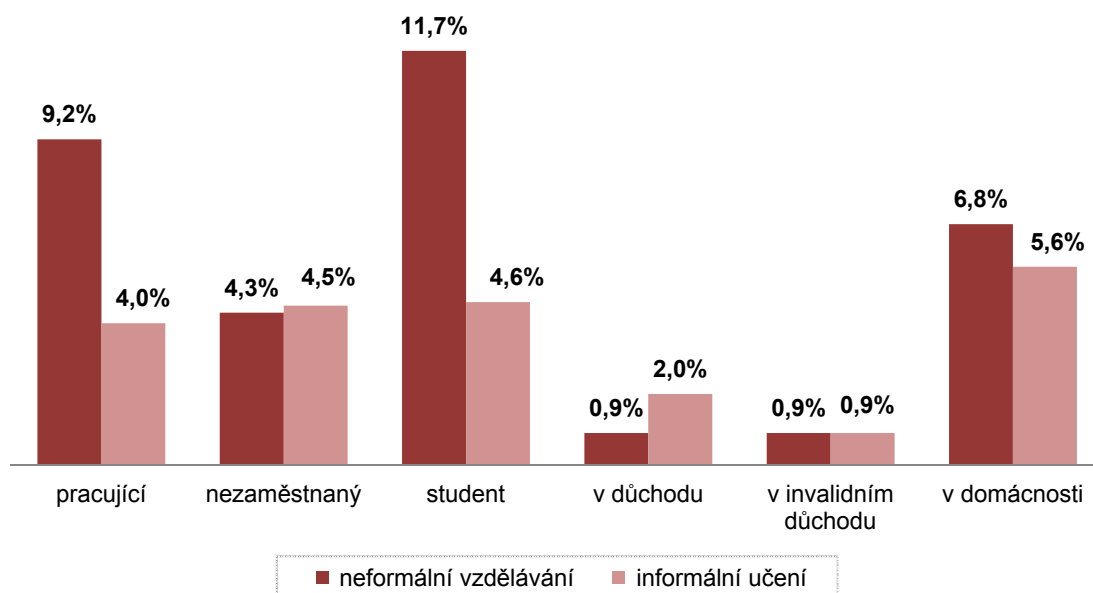
5.2. Obory informálního učení

Obdobně jako v případě neformálního vzdělávání, patří mezi nejčastěji vykonávané aktivity v rámci informálního učení studium cizích jazyků. Cizí jazyky tvořily až 15% objemu informálního učení a touto cestou se v nich zdokonalovala přibližně 4% sledované populace osob ve věku 18 – 69 let. V cizích jazycích se samostudiem snažilo zlepšit 5,6% osob v domácnosti/na mateřské dovolené, 4,5% nezaměstnaných, 4% pracujících, 4,6% studentů a 2% důchodců. Jak je patrné z grafu 5.8, dle odpovědí respondentů bylo studium cizích jazyků v rámci informálního učení z více než 4/5 orientováno mimopracovně.

Srovnáme-li účast ve studiu cizích jazyků v rámci neformálního vzdělávání a informálního učení můžeme říci, že zatímco účast v rámci samostudia je, stejně jako v případě informálního učení jako celku, nižší než je tomu v případě neformálního vzdělávání, učení se jazykům v rámci informálního učení vykazuje stabilnější účast napříč sociodemografickými kategoriemi. Zatímco účast v jazykovém neformálním vzdělávání je silně podmíněna obvyklým ekonomickým postavením (nejvyšší účast mají studenti, následováni pracujícími), v informálním učení je účast pracujících, studentů, nezaměstnaných a osob v domácnosti téměř shodná. Stejně tak v případě rostoucího věku a klesajícího nejvyššího dosaženého vzdělání není pokles v účasti v informálním učení jazyků tak strmý, jako je tomu v případě neformálního vzdělávání. Tento rozdíl v účasti v rámci neformálního vzdělávání a informálního učení se však u

pracujících sníží, omezíme-li účast v neformálním jazykovém vzdělávání pouze na aktivity, které si respondent financoval sám. V takovém případě, kdy mimo nabídky jazykového vzdělávání ze strany zaměstnavatele hrají roli též vzdělanostní aspirace a iniciativa, se rozdíl v zapojení do jazykového neformálního vzdělávání a informálního učení dále sníží.

Graf 5.7. Účast ve studiu cizích jazyků dle typu vzdělávání



Pozn.: 18 – 69 let

Jen minimum osob (přibližně 0,4% z celku) se přitom účastnilo jazykového vzdělávání jak v rámci neformálního vzdělávání, tak v rámci informálního učení.

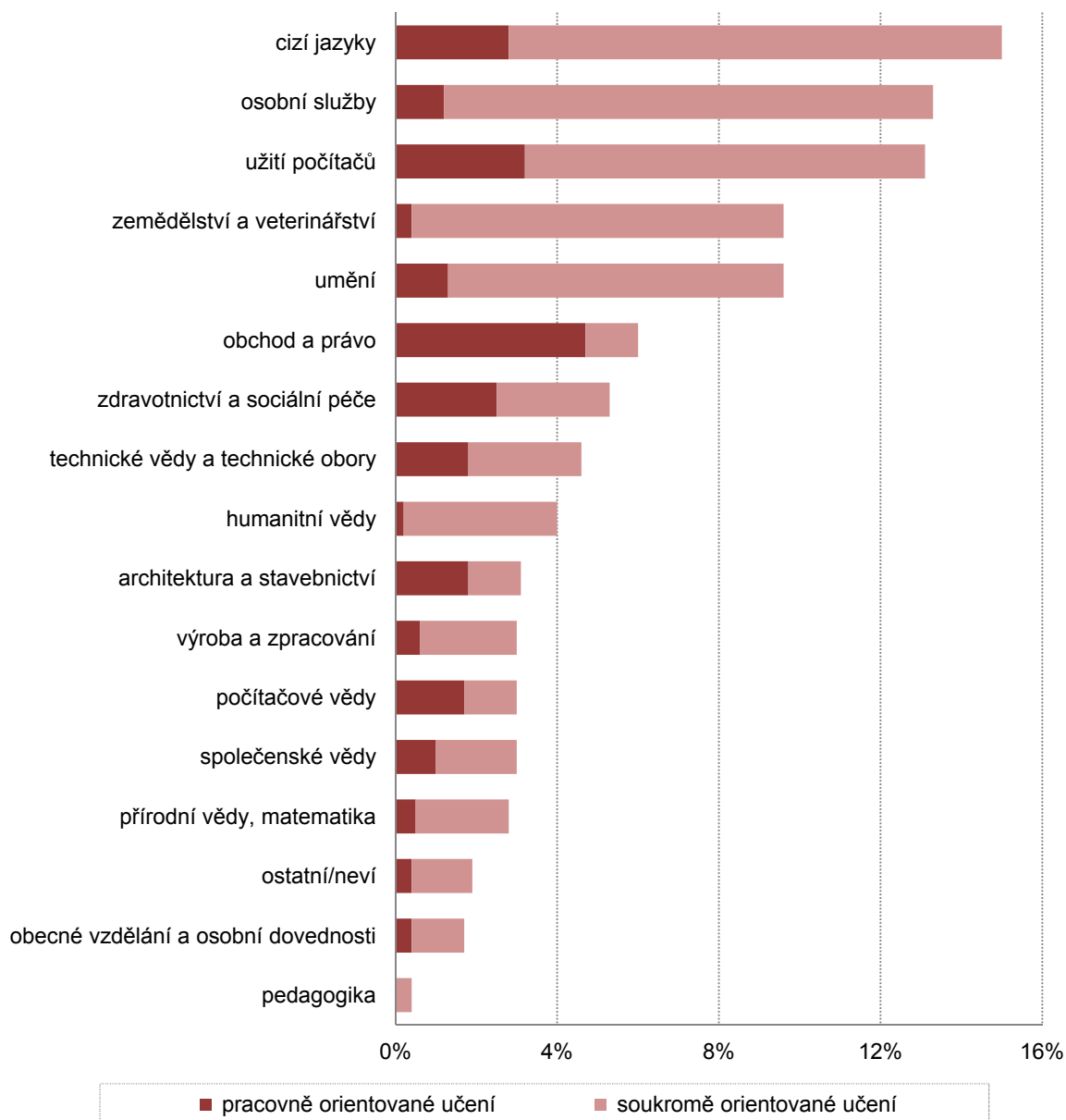
Dalším oblíbeným předmětem studia v rámci informálního učení jsou aktivity řazené do kategorie osobní služby. Za ne příliš vypovídajícím názvem se skrývají nejčastěji typicky zájmové a volnočasové aktivity – vzdělávání a zdokonalování se v nejrůznějších sportech, vaření, cestování, vizážistických službách (kadeřnictví, kosmetika) apod. Do stejné oblasti nejtypičtějších volnočasových aktivit bychom mohli zařadit též kategorii výroba a zpracování, která skrývá především záměrné zdokonalování se v ručních a domácích pracích (pletení, paličkování, pečení, šití, výroba sýrů) a kutilství (práce se dřevem, modelářství).

Třetí oblastí, o kterou byl v rámci informálního učení největší zájem, je zdokonalování se ve využití počítačů. Sem spadá především učení se základní uživatelské znalosti práce s počítačem, internetem a běžně užívanými počítačovými programy⁴. Takovému sebevzdělávání se v posledních 12 měsících věnovala téměř 4% osob ze sledované populace, přičemž z necelých dvou třetin (61%) převažovali v této oblasti vzdělávání muži. Zdokonalit se samostudiem v práci s počítačem se snažilo 3,9% pracujících, 4,7% nezaměstnaných, 4,9% studentů a přibližně 3,2% důchodců. Většina aktivit byla dle tvrzení

⁴ Pokročilé užívání počítače, vysoce specializovaných počítačových programů a zejm. programování spadá do kategorie počítačové vědy.

respondentů vykonávána převážně ze soukromých důvodů, nicméně stejně jako v případě jazykového studia a znalosti cizích jazyků, představují počítačové znalosti vědomostní kapitál, který je žádaný a dobře uplatnitelný jak v soukromé, tak v pracovní sféře.

Graf 5.8. Obory informálního učení celkem a dle motivace



Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let

Mezi nejčastější pracovně orientované oblasti učení patří, mimo cizích jazyků a užití počítačů, studium v oblasti obchodu a práva (jako příklad obvyklých aktivit je možné uvést účetnictví, management, prodejní dovednosti, personalistiku, legislativní změny), zdravotnictví a sociální péče (odborné lékařství, zdravotvěda), technické vědy a technické obory (automobilismus, motorismus, sváření), architektura a stavebnictví (stavební technologie, rekonstrukce, architektura), a počítačové vědy (programování, programovací jazyky, konstrukce počítačů a sítí).

V souladu s výše uvedenými účastmi jednotlivých vzdělanostních skupin byla největší část pracovních aktivit vykonávána vysokoškoláky (43% všech pracovních aktivit informálního učení), následovaly středoškolsky vzdělané osoby s maturitou (36% pracovních aktivit) a osoby se středním vzděláním bez maturity (20% pracovních aktivit). Podíl osob se základním vzděláním na pracovních aktivitách informálního učení byl minimální.

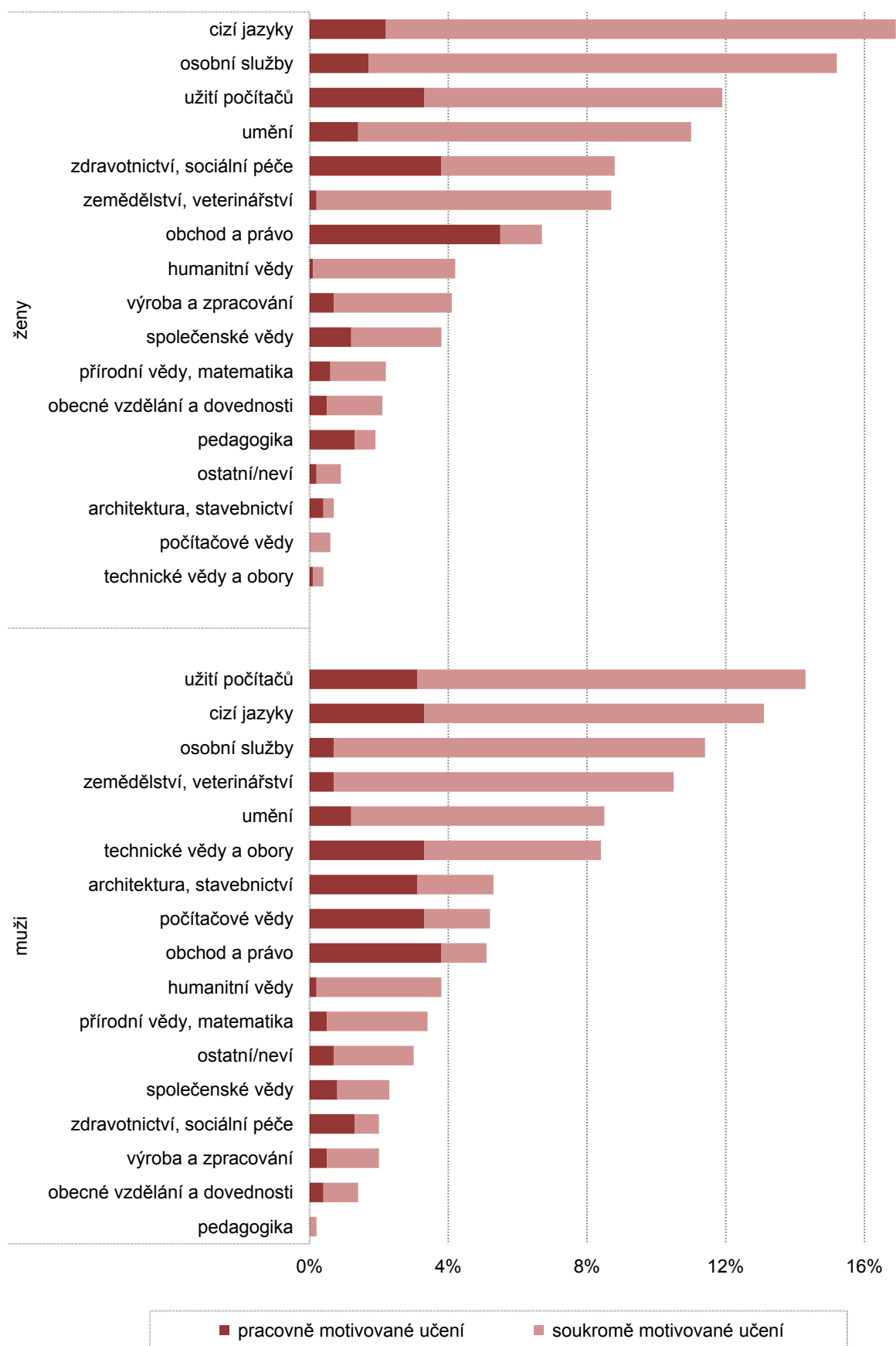
Poměrně významné rozdíly existují v oborech, kterým se v rámci informálního učení věnují muži a kterým ženy. Muži se v rámci informálního učení nejčastěji vzdělávali v užití počítačů, následovaly cizí jazyky a osobní služby (zde zejména sporty). Více jak každá desátá aktivita mužů se týkala oboru zemědělství a veterinářství. Naprostá většina aktivit v této oblasti byla soukromě motivovaná, nejčastěji se jedná o vzdělávání v oblastech chovatelství, pěstitelství (zahrádkářství) či myslivosti (rybářství).

Významným rozdílem při srovnání podoby informálního učení mužů a žen je též zapojení do aktivit z oblasti technických věd a technických oborů, které u mužů tvoří až 8% všech aktivit informálního učení, ale u žen se objevuje pouze výjimečně. V rámci pracovních aktivit informálního učení jsou sem řazeny zejména aktivity týkající se strojírenství a elektrotechniky, v rámci soukromě orientovaných aktivit se často jedná o různé aspekty motorismu (od oprav vozidel přes studium historického vývoje k jejich sběratelství), či např. radioamatérství.

Dalším oborem, který se v rámci informálního učení vyskytuje u mužů, ale pouze minimálně u žen, je architektura a stavebnictví. Zde převažují zejména pracovních orientované aktivity odborníků z oblasti stavebnictví (nové materiály, nové technologie, postupy při montáži), u soukromě orientovaných aktivit se nejčastěji jedná o získávání znalostí a dovedností potřebných pro opravy domu svépomocí.

U žen zabírají největší podíl z celku aktivit informálního učení cizí jazyky, následované osobními službami a užitím počítačů. O něco vyšší podíl oproti informálnímu učení mužů zabírá i studium v oblasti umění (hudební nástroje, výtvarné činnosti apod.) a obchodu a práva (účetnictví, právní normy). Téměř z 9% je zastoupena též oblast zdravotnictví a sociální péče. V rámci pracovních aktivit informálního učení se zde jedná zejména o odborné vzdělávání lékařů, zdravotních sester a pečovatелů, u soukromě orientovaného učení nalézáme především vzdělávání se v oblasti zdravého životního stylu a péče o blízké osoby.

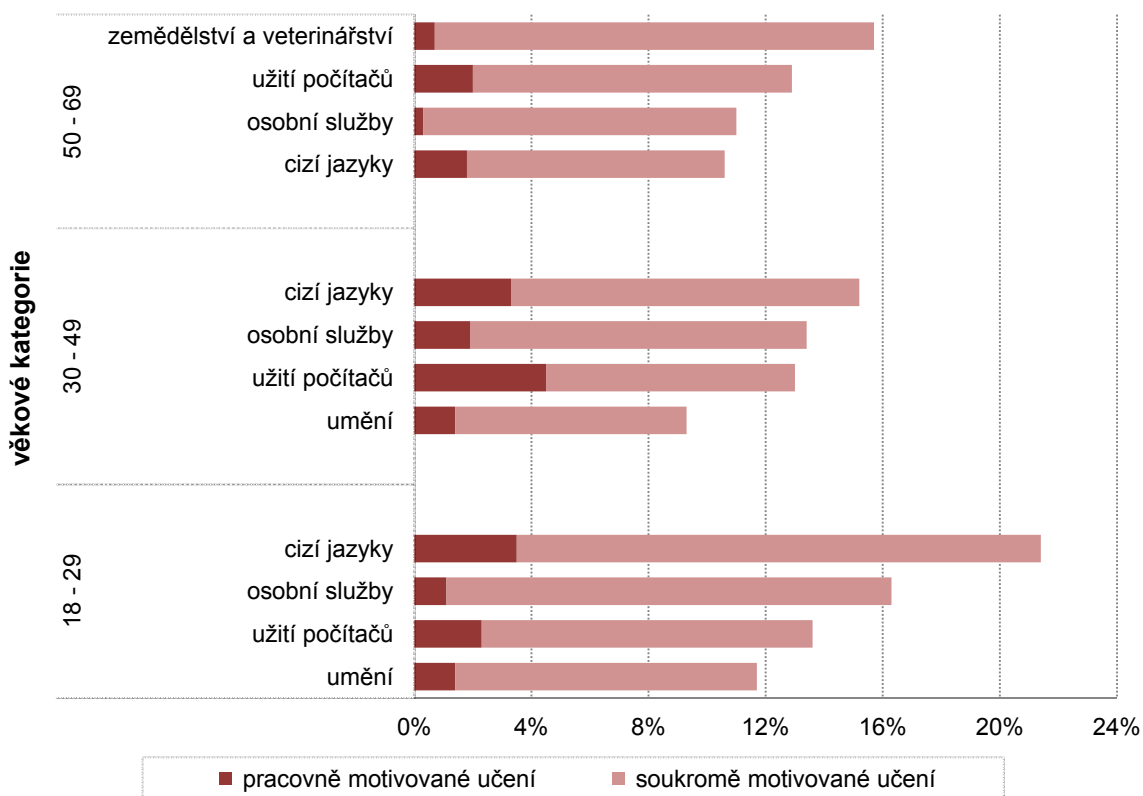
Graf 5.9. Obory informálního učení dle pohlaví a motivace



Pozn.: z celku aktivit informálního učení mužů a žen, 18 – 69 let

Rozdíly v obsahu a podobě informálního učení logicky nalézáme též v závislosti na věku respondenta. Graf 5.10 shrnuje podíly prvních čtyř nejčastějších oborů aktivit v daných věkových skupinách. Ukazuje jak poměr pracovně a soukromě orientovaných aktivit, tak podíl aktivit z daných oborů na celku aktivit informálního učení daných věkových skupin.

Graf 5.10. Nejčastější obory informálního učení dle věku a motivace



Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let

V nejmladší věkové kategorii (18 – 29 let) jsou nejčastěji studovaným oborem cizí jazyky, které tvoří více jak pětinu celkového objemu informálního učení. Stejně jako v případě celku následují i zde osobní služby a užití počítačů, na dalším místě se drží umění. Tyto čtyři oblasti v dané věkové skupině vyčerpávají téměř dvě třetiny všech aktivit informálního učení.

Ve věkové skupině 30 – 49 let je pořadí oborů samostudia shodné, nicméně dohromady tvoří tyto obory jen asi polovinu všech aktivit informálního učení, což naznačuje vyšší rozmanitost zájmů v oblasti informálního učení této věkové kategorie. Vyšší zastoupení zde dále mají též aktivity z oboru zemědělství a veterinářství a obchodu a práva a zdravotnictví a sociální péče.

V kategorii osob mezi 50 – 69 lety pak na prvním místě s 16 % zastoupením nalézáme aktivity z oblasti zemědělství a veterinářství. Následuje užití počítačů, osobní služby a cizí jazyky. Vyšší zastoupení mají též aktivity informálního učení z oblastí umění, humanitních věd a zdravotní a sociální péče.

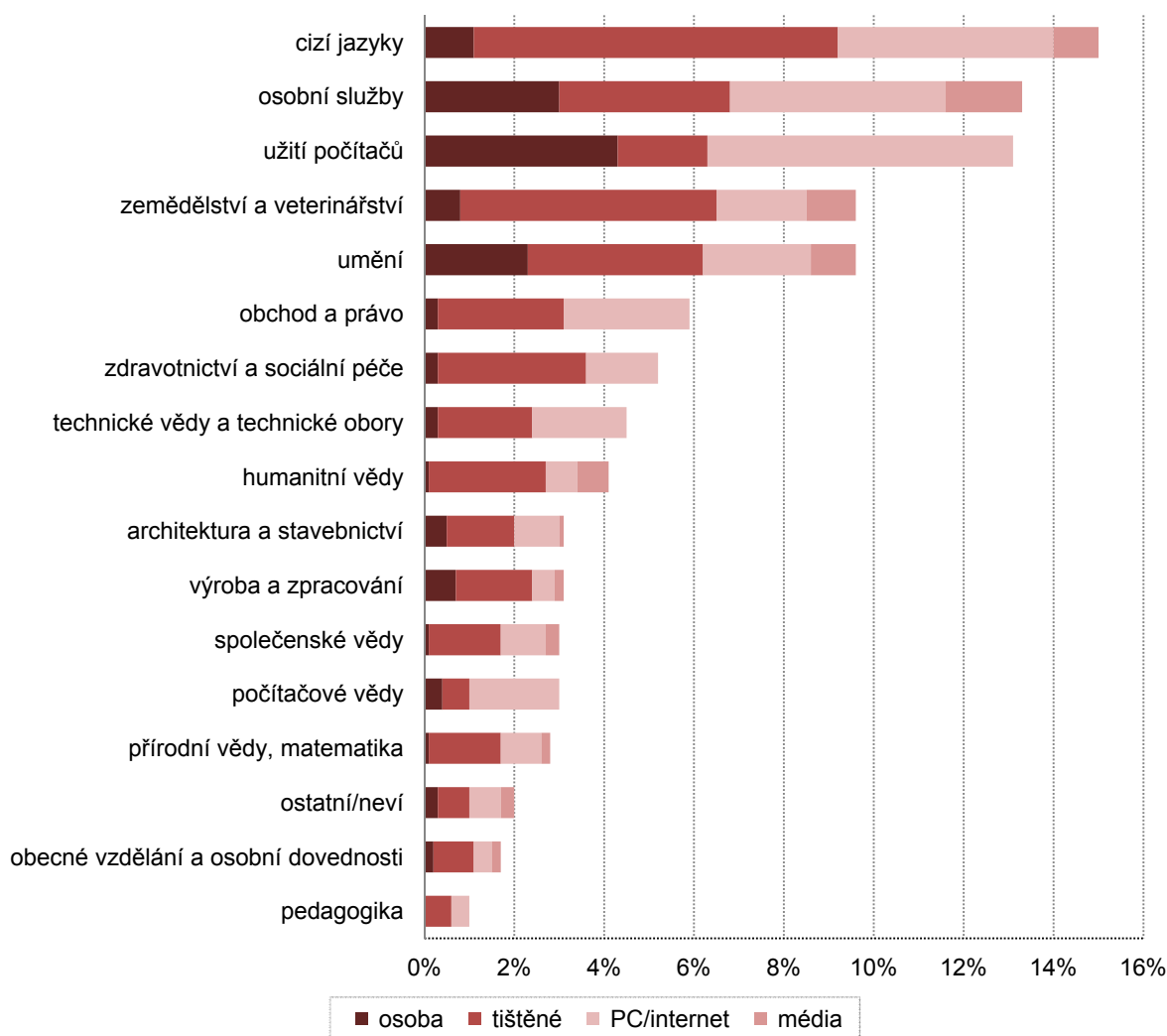
5.3. Zdroje informálního učení

V rámci části šetření týkající se informálního učení byly dále zjišťovány informace o zdrojích, které lidé při svém (samo)studiu využívají. Účastníkům šetření, kteří potvrdili účast v informálním učení, byla položena otázka: „*Jaký byl hlavní zdroj informací u vaší (před)poslední aktivity samostatného učení?*“ s následujícími variantami odpovědi⁵:

- a) rodinní příslušníci, přátelé, kolegové (*osoba*)
- b) tištěné materiály (knihy, odborné časopisy atd.) (*tištěné*)
- c) počítač (online nebo offline) (*PC/internet*)
- d) televize, rozhlas, video, CD (*média*)

Zdroje informací, které byly využívány u jednotlivých oborů informálního učení a podíl aktivit z těchto oborů na celku aktivit informálního učení zobrazuje graf 5.11.

Graf 5.11. Zdroje informálního učení dle oboru studia



Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let

⁵ termín v závorce označuje stručný název kategorie, používaný v tabulkách a grafech

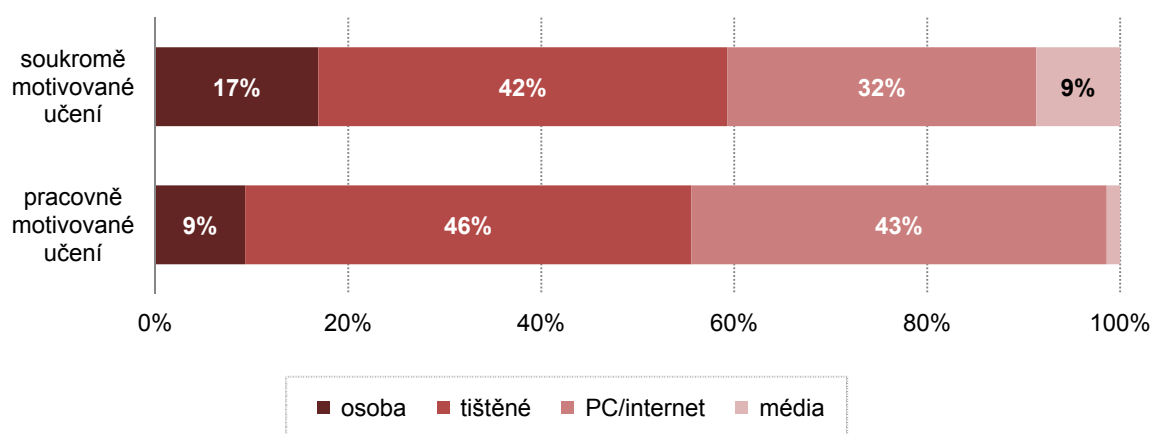
Nejčastějším zdrojem samostatného učení jsou tištěné materiály, ze kterých byly čerpány informace pro 43,4% všech aktivit informálního učení. V pořadí druhým nejčastěji využívaným zdrojem je s 34,8% počítač, případně internet. V 15% se lidé učí od někoho jiného⁶, zbývající audiovizuální média (televize, rozhlas, CD) byla zdrojem 6,9% aktivit informálního učení.

V případě nejčastějšího oboru informálního učení – cizích jazyků, jsou preferovaným zdrojem učení tištěné materiály, tj. nejčastěji jazykové učebnice. Ty byly zdrojem více než poloviny všeho jazykového samostudia. Počítač a/či internet byl zdrojem přibližně jedné třetiny všech jazykových aktivit informálního učení.

Co se týče užití počítačů, od zkušenějších jednotlivců se učily častěji ženy (jiná osoba byla zdrojem téměř poloviny všech aktivit žen souvisejících s osvojením znalostí užívání počítače) a osoby starší 45 let. U mladších osob (zejména studentů), osob s vyšším dosaženým vzděláním a mužů byl naopak hlavním zdrojem učení v jasné převaze internet.

Zaměříme-li se odděleně pouze na *pracovně orientované* aktivity informálního učení, vliv médií jakožto zdroje vědomostí pro samostatné učení téměř zmizí a s výjimkou oblasti užití počítačů je silně redukováno též učení se od jiné osoby. Hlavním zdrojem samostudia pro pracovní účely jsou tak tištěné materiály a počítače a internet. Zdroje učení v *soukromě orientovaných* aktivitách jsou rozmanitější. Přestože i zde jsou audiovizuální média nejméně častým zdrojem učení, v oboru osobních služeb z nich byly získány informace až pro 14% aktivit z této oblasti. Čerpání znalostí od jiné osoby bylo v případě soukromě orientovaného učení, mimo oblasti užití počítačů, častější též v oboru osobních služeb, umění, výrobě a zpracování, a zemědělství a veterinářství. I v soukromě motivovaném informálním učení jsou tak převažujícím zdrojem znalostí tištěné materiály s výjimkou oborů osobní služby, užití počítačů a počítačové vědy, ve kterých převažuje počítač a internet⁷.

Graf 5.12. Zdroje informálního učení dle motivace



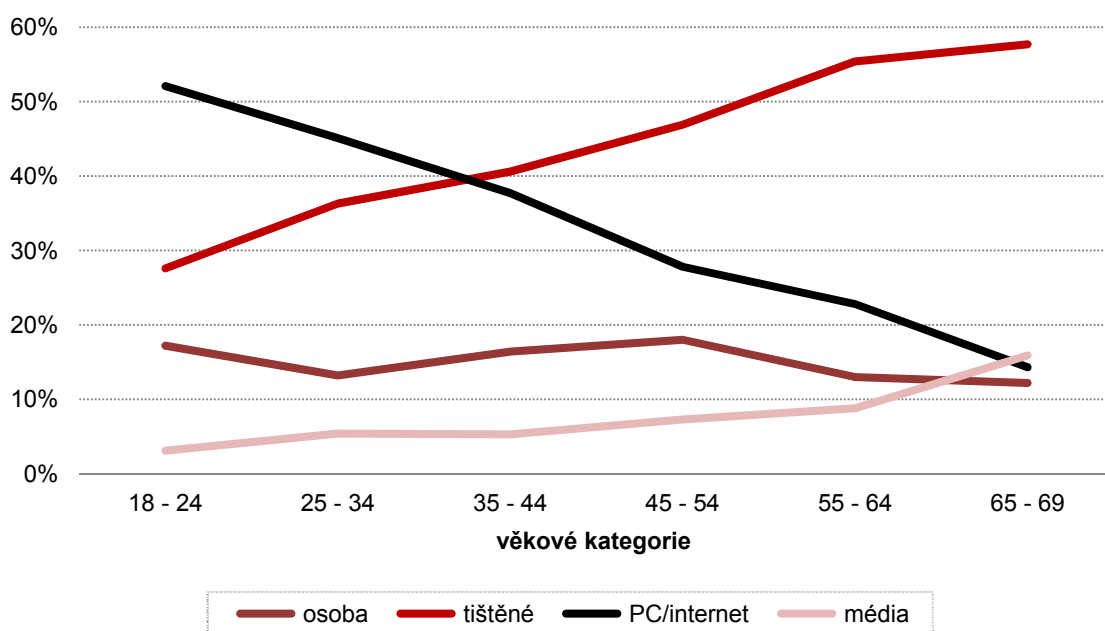
Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let

⁶ Na rozdíl od neformálního vzdělávání zde mezi osobami neexistuje formalizovaný vztah učitel – student.

⁷ Důležitý je zde především zdroj učení, (tj. např. tištěná příručka k užívání počítačového programu vs. návod na užívání programu na internetu), nikoli využívání počítače jakožto nástroje.

Využívání rozdílných zdrojů učení se neliší pouze dle předmětu studia, ale významně také dle věku respondenta. Není patrně překvapivé, že mladší generace ke svému samostudiu využívají nejčastěji počítač a internet, zejména na úkor tištěných materiálů. Zatímco frekvence užívání počítače a internetu jako zdroje studia s věkem klesá – v nejmladší věkové kategorii je počítač/internet zdrojem více než poloviny (52,1%) všech aktivit informálního učení, v nejstarší věkové kategorii je to již jen 14,3%, na významu naopak v pozdějším věku nabývají tištěné materiály. Učení se od jiné osoby je poměrně stabilní napříč věkovými skupinami, vliv médií (televize, rozhlas) zvolna roste s věkem, s vyšším nárůstem v nejstarších věkových kategoriích.

Graf 5.13. Zdroje informálního učení dle věku



Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let

Poměrně významné rozdíly existují ve zdrojích informací pro aktivity samostatného studia mužů a žen.

Tabulka 5.2. Zdroje informálního učení dle věku a pohlaví

| | muži | | | | ženy | | | |
|---------------|-------------|-------------|-------------|------------|-------------|-------------|-------------|------------|
| | osoba | tištěné | PC/internet | média | osoba | tištěné | PC/internet | média |
| 18 - 24 | 11,8 | 20,1 | 64,6 | 3,5 | 23,1 | 36,8 | 37,6 | 2,6 |
| 25 - 34 | 12,7 | 30,5 | 52,8 | 4,0 | 13,8 | 43,4 | 35,7 | 7,1 |
| 35 - 44 | 14,7 | 38,6 | 42,3 | 4,4 | 18,3 | 42,9 | 32,5 | 6,3 |
| 45 - 54 | 17,1 | 43,7 | 33,1 | 6,1 | 18,5 | 50,4 | 22,4 | 8,6 |
| 55 - 64 | 12,1 | 53,6 | 23,8 | 10,5 | 13,8 | 57,1 | 21,7 | 7,5 |
| 65 - 69 | 6,8 | 67,6 | 17,6 | 8,1 | 15,7 | 52,2 | 11,3 | 20,9 |
| celkem | 13,4 | 39,7 | 41,1 | 5,8 | 16,6 | 47,4 | 27,9 | 8,1 |

Pozn.: z aktivit informálního učení, 18 – 69 let, řádková procenta

Muži častěji jako zdroj svého učení využívají počítač a internet. V nejmladší věkové skupině byl tento zdrojem až 64,6% všech aktivit informálního učení mužů, ale pouze 37,6% aktivit žen mezi 18 a 24 lety. Přestože s věkem se tento rozdíl ve využívání informačních technologií jako zdroje informálního učení zmenšuje, muži zde mají navrch ve všech věkových skupinách. Vliv osob a tradičních médií je u mužů i žen obdobný, i když ženy využívají pomoc zkušenějších osob – ať už v rámci osobního kontaktu či prostřednictvím tradičních médií, o něco častěji.

Jedinci se příliš neliší ve využívání zdrojů informálního učení dle nejvyššího dosaženého vzdělání. Lidé s nejvýše základním vzděláním častěji využívají informací z tradičních médií a oproti ostatním vzdělanostním skupinám též méně často využívají internet. Stejně jako vyučené osoby, mají také lidé se základním vzděláním oproti vysokoškolákům a středoškolákům s maturitou vyšší podíl aktivit, jejichž hlavním zdrojem učení byla jiná osoba. Rozdíly zde však nejsou natolik výrazné, jako např. v případě věku a mimo celkové účasti je v otázce využívání zdrojů dle dosaženého vzdělání důležité vzít v úvahu též poměr pracovně a soukromě orientovaných aktivit v jednotlivých vzdělanostních skupinách.

5.4. Učení se v každodenním životě

V šetření AES byla z metodologických důvodů snazšího empirického zachycení míry a obsahu informálního učení užita jeho užší definice (informální učení jako záměrné a cílené samostudium). V literatuře zabývající se informálním učením je však možné setkat se i s širší definicí tohoto konceptu, která informální učení chápe jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině či ve volném čase.⁸ To naznačuje, že v širším pojetí se informálně učíme téměř nepřetržitě, uvědoměle či neuvědoměle, všemi svými činnostmi. Další blok šetření o vzdělávání dospělých se tedy zaměřil na aktivity, které k informálnímu učení v tomto širším pojetí obvykle směřují⁹. Jedná se zejména o četbu knih a novin, návštěvu muzeí, kulturních památek a dalších kulturních či společenských akcí.

Respondentům byly v rámci bloku o kulturních aktivitách položeny otázky, dotazující se na počet návštěv živých vystoupení (divadlo, koncert, opera, balet, taneční představení apod.), vzdělávacích kulturních institucí (muzeum, výstava, historická, archeologická či kulturní památka), kina a sportovních utkání a akcí (v roli diváka). Účastníci šetření byli dále dotazováni na to, jak často čtou noviny (denní tisk v klasické tištěné formě či v podobě internetového zpravodajství) a kolik v posledních 12 měsících přečetli knih.

Základní přehled účasti v těchto kulturních aktivitách nabízí tabulka 5.3. Je zřejmé, že účast v kulturních aktivitách, jako i vztah ke čtení jsou silně podmíněny nejvyšším dosaženým vzděláním. Každého ze tří typů kulturních aktivit¹⁰ se alespoň jednou za poslední rok zúčastnila více než polovina (58,9%) vysokoškoláků, 39,1% osob se středoškolským vzděláním s maturitou, ale pouze 18,6% osob se středním vzděláním bez maturity a 8,3% osob se základním vzděláním. Opačně ani jedné z výše uvedených kulturních aktivit se nezúčastnilo 50,5% osob se základním vzděláním a 29,4% vyučených bez maturity, ale pouze 13,5% osob se středoškolským vzděláním s maturitou a 4,9% vysokoškoláků¹¹. Zřejmé jsou též rozdíly v účasti mezi muži a ženami.

Mimo vlivu nejvyššího dosaženého vzdělání a pohlaví je pro návštěvnost kulturních akcí významná také oblast, ze které osoba pochází - lidé z hustě osídlených oblastí se účastní kulturních akcí přibližně 1,2krát až 1,4krát častěji než lidé pocházející z řídko osídlených oblastí. Výjimkou jsou sportovní utkání a sportovní akce, kterých se naopak, jako diváci, častěji účastní osoby z méně osídlených oblastí.

⁸ Strategie celoživotního učení ČR. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007.

⁹ Jakkoli konkrétnější obsah ani případný efekt těchto aktivit nebyl v šetření dále zjišťován.

¹⁰ Navštívili tedy v posledním roce alespoň jednou živé vystoupení, kulturně vzdělávací instituci i kino.

¹¹ Týká se věkové skupiny 25 – 64 let.

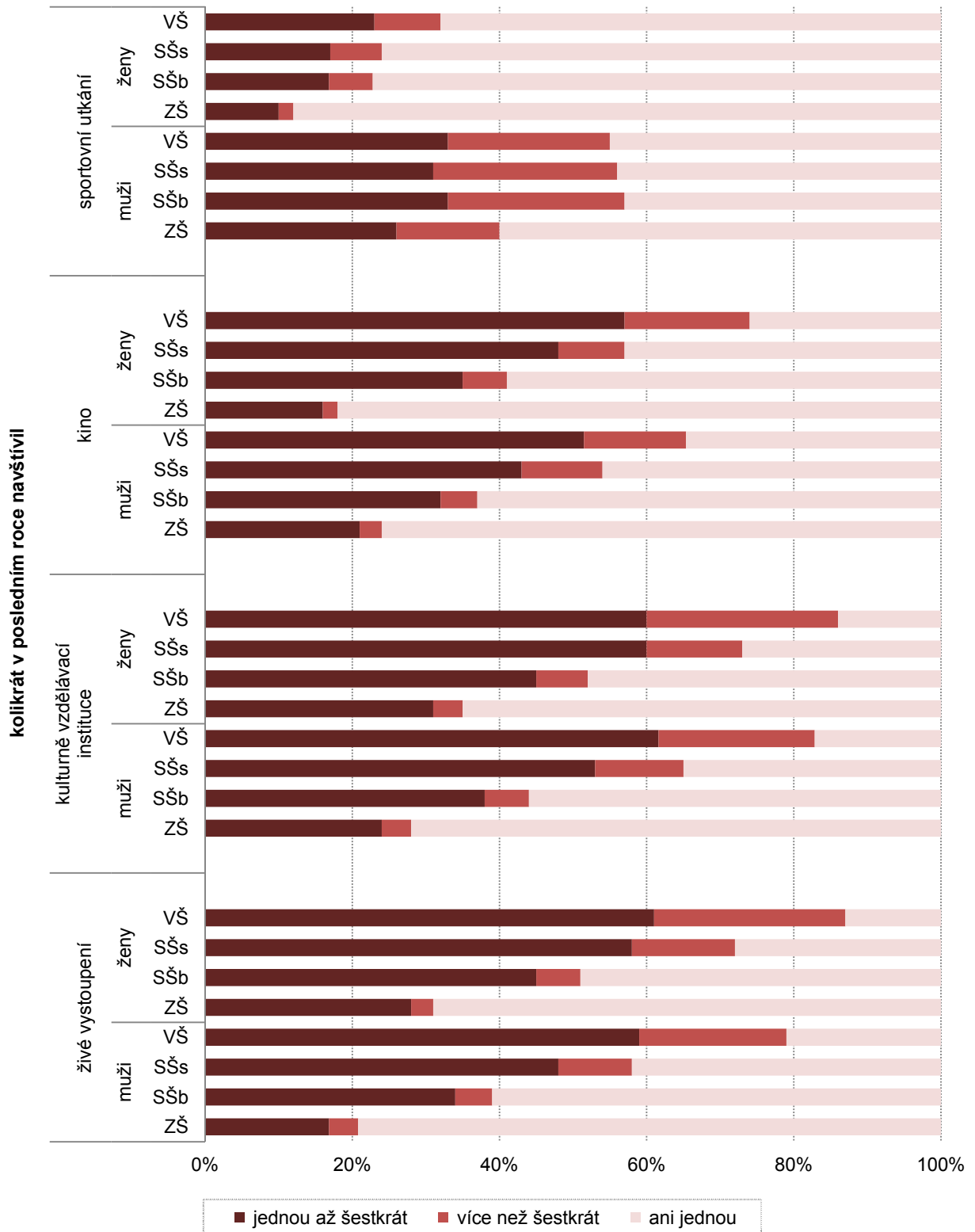
Tabulka 5.3. Účast v kulturních aktivitách celkem, dle pohlaví a vzdělání

%

| | celkem | dle pohlaví | | dle nejvyššího dosaženého vzdělání | | | |
|-------------------------------------------|--------|-------------|------|------------------------------------|----------------------|---------------------|------------------------------|
| | | muži | ženy | základní | střední bez maturity | střední s maturitou | vyšší odborné, vysokoškolské |
| kolikrát navštívil živé vystoupení | | | | | | | |
| ani jednou | 41,8 | 47,5 | 36,0 | 61,8 | 55,6 | 32,0 | 17,0 |
| jednou až šestkrát | 46,9 | 42,5 | 51,3 | 30,4 | 38,9 | 54,5 | 60,1 |
| více než šestkrát | 11,4 | 10,0 | 12,8 | 7,8 | 5,4 | 13,5 | 22,9 |
| kulturně vzdělávací instituci | | | | | | | |
| ani jednou | 39,7 | 43,9 | 35,5 | 61,2 | 52,7 | 30,2 | 15,3 |
| jednou až šestkrát | 49,2 | 46,0 | 52,4 | 34,3 | 41,2 | 56,8 | 61,4 |
| více než šestkrát | 11,1 | 10,1 | 12,1 | 4,6 | 6,1 | 13,0 | 23,2 |
| kino | | | | | | | |
| ani jednou | 47,3 | 48,5 | 46,0 | 63,2 | 58,9 | 38,3 | 29,0 |
| jednou až šestkrát | 41,9 | 40,7 | 43,1 | 27,9 | 34,7 | 48,1 | 54,6 |
| více než šestkrát | 10,9 | 10,8 | 11,0 | 8,9 | 6,4 | 13,6 | 16,4 |
| sportovní utkání | | | | | | | |
| ani jednou | 58,2 | 42,5 | 74,1 | 67,4 | 56,5 | 58,1 | 55,2 |
| jednou až šestkrát | 25,9 | 32,8 | 19,0 | 20,3 | 26,9 | 25,6 | 28,8 |
| více než šestkrát | 15,9 | 24,7 | 6,9 | 12,3 | 16,6 | 16,2 | 16,0 |
| jak často čte noviny | | | | | | | |
| nikdy | 3,2 | 2,9 | 3,4 | 7,8 | 3,2 | 2,1 | 1,9 |
| méně než jednou měsíčně | 2,4 | 2,1 | 2,8 | 4,8 | 2,3 | 2,2 | 1,5 |
| několik dní v měsíci | 7,7 | 6,7 | 8,7 | 13,2 | 8,8 | 6,2 | 4,4 |
| 1 - 4 dny v týdnu | 32,5 | 29,8 | 35,3 | 36,5 | 36,3 | 30,8 | 25,1 |
| (téměř) každý den | 54,2 | 58,5 | 49,8 | 37,8 | 49,5 | 58,8 | 67,1 |
| kolik přečetl knih | | | | | | | |
| žádnou | 32,4 | 45,1 | 19,5 | 45,8 | 46,6 | 22,5 | 12,3 |
| jednu až čtyři | 30,8 | 30,0 | 31,6 | 26,9 | 29,4 | 33,5 | 30,7 |
| pět až devět | 16,7 | 12,2 | 21,2 | 13,6 | 11,5 | 19,9 | 23,4 |
| více než deset | 20,2 | 12,7 | 27,7 | 13,6 | 12,5 | 24,1 | 33,7 |

Pozn.: sloupcová procenta, 18 – 69 let, referenční období: posledních 12 měsíců před datem dotazování

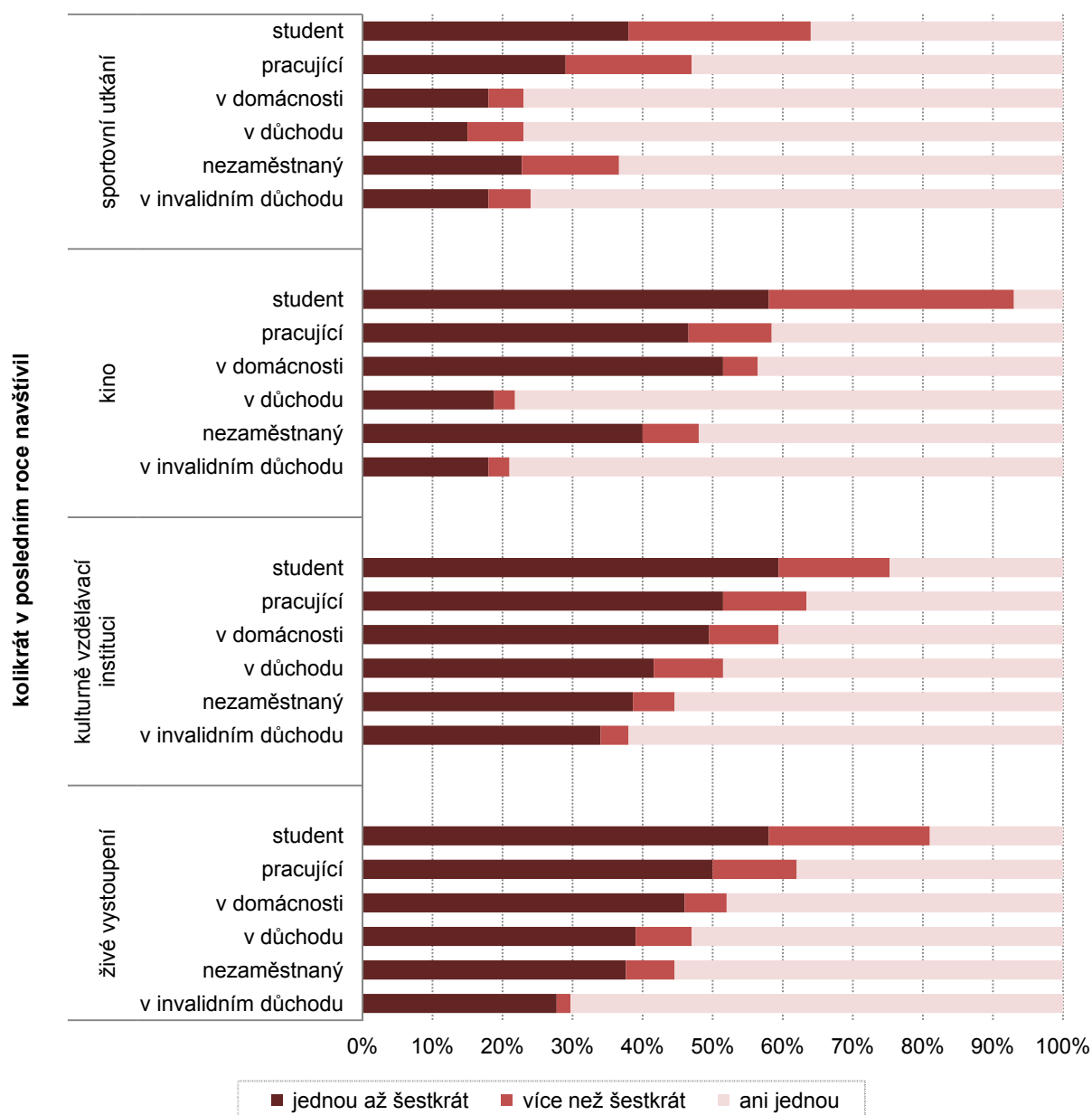
Graf 5.14. Návštěvnost kulturních a sportovních aktivit dle pohlaví a vzdělání



Pozn.: 25 – 69 let, referenční období: posledních 12 měsíců před datem dotazování. Zkratkou ZŠ je označeno (nejvýše) základní vzdělání, SŠb označuje střední vzdělání bez maturity, SŠs střední vzdělání s maturitou, VŠ veškeré terciární vzdělání.

Účast na kulturních a sportovních akcích je dále významně ovlivněna především věkem osoby a jejím obvyklým postavením. Z výše uvedených aktivit hraje věk největší roli v míře návštěvnosti kin. Zatímco v nejmladší věkové skupině 18 – 24 let za poslední rok alespoň jednou navštívilo kino 87,4% osob, v nejstarší věkové skupině 65 – 69 let to bylo pouze 18,9%, ve skupině osob mezi lety 55 – 64 let 27,8%. Vysoký rozdíl mezi osobami různého věku je též v návštěvnosti sportovních utkání. Alespoň jednoho sportovního utkání se (jako diváci) účastnilo 62% osob ve věku 18 – 24 let, ale pouze 23% z nejstarší věkové skupiny.

Graf 5.15. Návštěvnost kulturních a sportovních aktivit dle ekonomického postavení



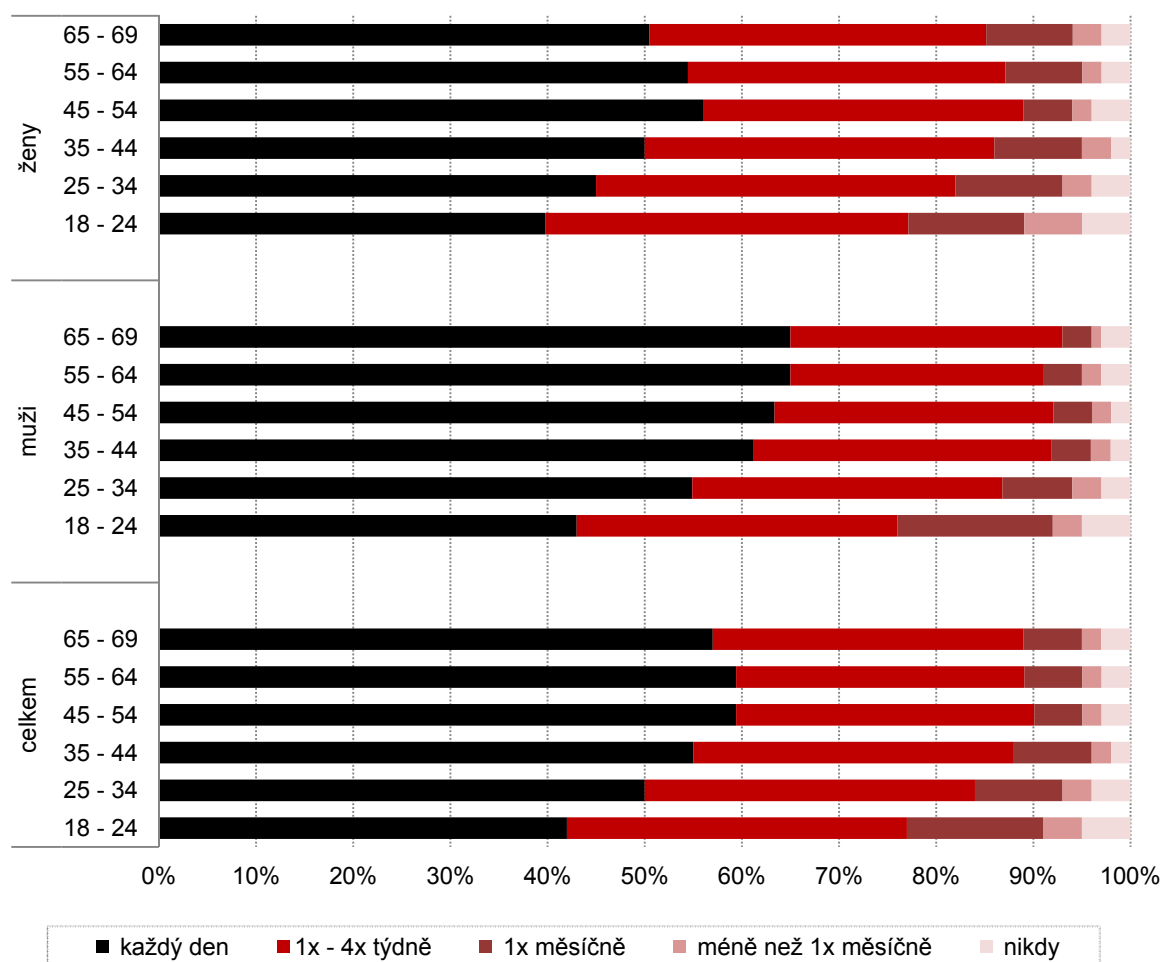
Pozn.: 18 – 69 let, referenční období: posledních 12 měsíců před datem dotazování

Naopak nižší vliv má věk osoby při sledování počtu návštěv živých vystoupení. Nějakou formu živého vystoupení navštívilo 71,1% osob z věkové kategorie 18 – 24 let a přibližně 45,2% osob ve věku 65 – 69 let. Ještě o něco méně významnou roli hraje věk v návštěvnosti kulturně vzdělávacích institucí, kde je rozdíl v návštěvnosti mezi nejstarší a nejmladší věkovou skupinou pouze necelých 12 procentních bodů (kulturně vzdělávací instituci za poslední rok navštívilo alespoň jednou 64,5% osob z kategorie 18 – 24 let, 52,8% osob z věkové kategorie 65 – 69 let).

Jistý význam má pro kulturní participaci též disponibilní příjem domácnosti. Jeho vliv je ovšem vyšší u respondentů s nižším dosaženým vzděláním (maximálně základní, popř. střední bez maturity), s rostoucím vzděláním se vliv příjmu snižuje (více viz tabulky V.IV – V.XI tabulkové přílohy).

Četba novin¹², ať už formou tištěných deníků či internetového zpravodajství, je mezi obyvateli České republiky značně rozšířená.

Graf 5.16. Četba novin dle věku a pohlaví

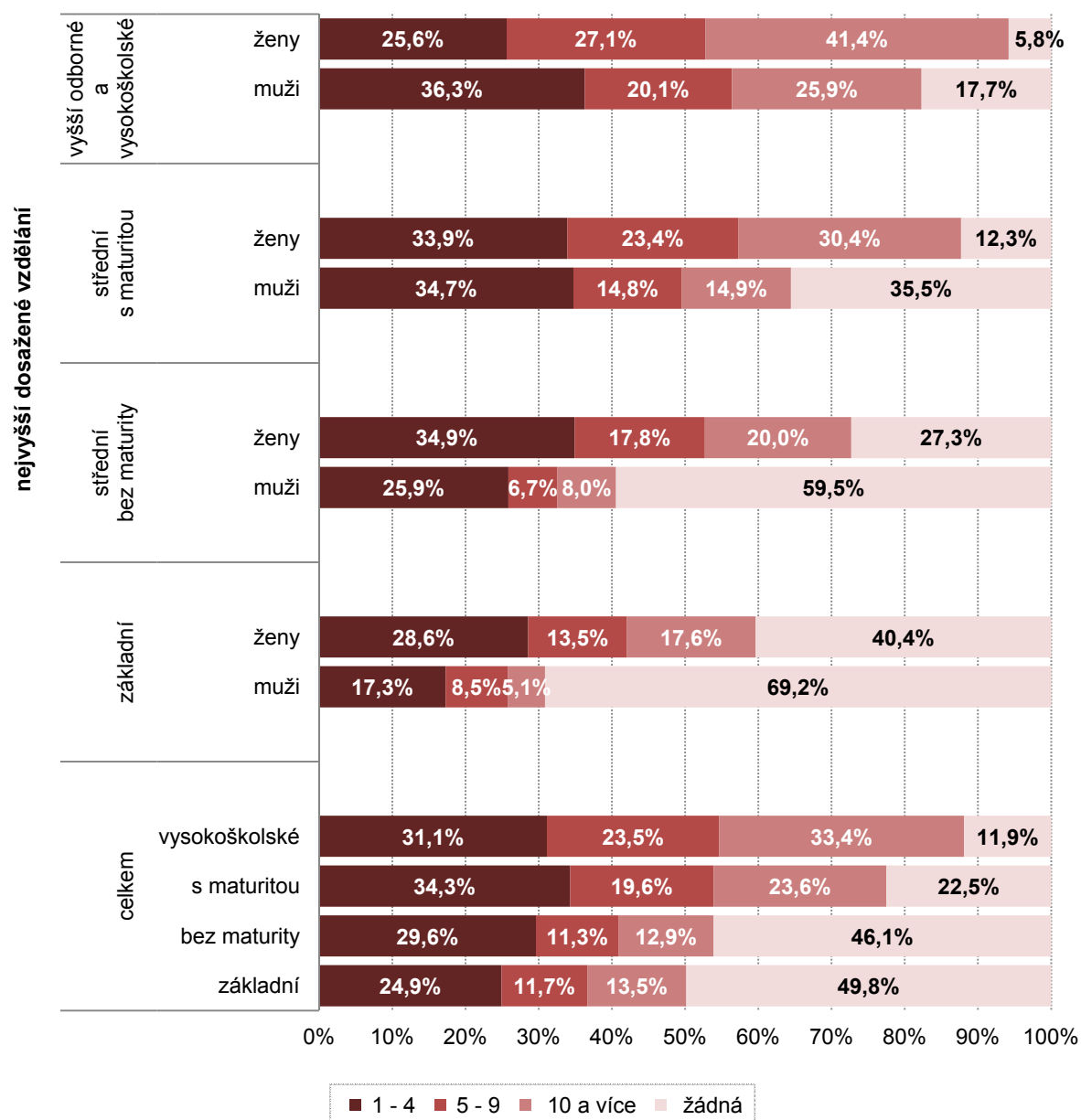


Pozn.: 18 – 69 let

¹² Časopisy (týdeníky, měsíčníky) nebyly do této otázky zahrnuty.

Více než polovina (54,2%) respondentů ve věku 18 – 69 let uvádí, že noviny čte denně či téměř denně (varianta odpovědi „každý den nebo téměř každý den“). Další třetina (32,5%) noviny přečte jednou až čtyřikrát do týdne. Na osoby, které se četbě novin (alespoň deklaratorně) příliš nevěnují tak připadá pouhých 13,3%¹³. Z grafu 5.16 vyplývá, že muži jsou pravidelnějšími čtenáři novin (častěji čtou noviny denně), nicméně podíl mužů a žen, které čtou noviny nejméně jednou týdně je poměrně vyrovnaný. Přestože i zde je patrný vliv nejvyššího dosaženého vzdělání respondenta, tento není tak silný, jako je tomu v případě četby knih či participace na kulturních aktivitách.

Graf 5.17. Počet přečtených knih dle vzdělání a pohlaví



Pozn.: 25 – 69 let, referenční období: posledních 12 měsíců před datem dotazování

¹³ Varianty odpovědí „nejméně jednou za měsíc, ale ne každý týden“ (8%), „méně než jednou za měsíc“ (2%), „nikdy“ (3%).

Odlišná situace panuje u četby knih¹⁴. Téměř třetina (32,3%) osob ve věku 18 – 69 let nepřečetla za posledních 12 měsíců před datem dotazování žádnou knihu. Dalším 30,8% stačilo na stejnou dobu mezi jednou a čtyřmi knihami, 16,7% respondentů v tomto období přečetlo pět až devět knih a zbývající pětina (20,2%) přečetla dokonce více než 10 knih.

Jak je zřejmé z grafu 5.17, významné rozdíly zde existují v závislosti na pohlaví a vzdělání respondenta. U osob starších 25 let, jejichž nejvyšší dosažené vzdělání je maximálně základní, je podíl těch, kteří nepřečetli žádnou knihu poloviční. Tento se dále zvýší na více než dvě třetiny (69,2%), pokud se zaměříme pouze na muže. Muži přitom dosahují nižších výsledků v počtu přečtených knih za poslední rok ve všech vzdělanostních kategoriích.

Naopak méně závislé je čtenářství na věku. Nejvíce čtou, patrně v souvislosti s nižší časovou vytížeností, osoby z krajních věkových kategorií – tedy nejmladší (mezi 18 a 24 lety) a nejstarší (65 – 69 let). Ve středním věku se mírně zvyšuje počet osob, které ve sledovaném období nepřečetli žádnou knihu, a snižuje se počet celkově přečtených knih, nicméně rozdíly mezi jednotlivými věkovými kategoriemi zde nejsou nijak zásadní (více viz tabulky V.IX. – V.XI v tabulkové příloze). Čtenářství se tak jeví být poměrně stabilní v čase. Oproti účasti na kulturních aktivitách je nízká též závislost čtenářství na příjmu domácnosti respondenta.

¹⁴ Jedná se o čtení jako volnočasovou aktivitu. Knihy, které respondent přečetl v rámci svých studijních, či pracovních povinností nebyly započítány.

V. Informální učení – Tabulková příloha

V. I. Účast v informálním učení dle počtu aktivit – struktura skupin

%

| | celková účast | v tom aktivit | | neúčastnil se |
|-----------------------------------------|---------------|---------------|-------------|---------------|
| | | jedna | dvě či více | |
| celkem | 21,2 | 16,8 | 4,4 | 78,8 |
| <i>podle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 51,3 | 50,5 | 54,5 | 49,9 |
| ženy | 48,7 | 49,5 | 45,5 | 50,1 |
| <i>podle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 10,1 | 10,1 | 9,9 | 13,0 |
| 25-34 | 25,0 | 24,8 | 25,4 | 20,2 |
| 35-44 | 21,4 | 22,0 | 18,7 | 21,1 |
| 45-54 | 18,5 | 18,6 | 18,0 | 17,9 |
| 55-64 | 17,8 | 17,1 | 20,9 | 19,1 |
| 65-69 | 7,3 | 7,3 | 7,2 | 8,7 |
| <i>podle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 6,2 | 6,6 | 4,7 | 13,9 |
| střední bez maturity | 26,5 | 28,0 | 20,7 | 38,3 |
| střední s maturitou | 41,3 | 40,8 | 43,4 | 34,8 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 26,0 | 24,6 | 31,2 | 13,1 |
| <i>podle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 68,1 | 67,9 | 68,9 | 61,2 |
| nezaměstnaný | 4,5 | 4,3 | 5,2 | 5,1 |
| student | 6,8 | 6,8 | 6,5 | 7,4 |
| důchodce | 14,1 | 14,4 | 12,6 | 17,5 |
| v invalidním důchodu | 2,2 | 2,2 | 2,0 | 3,6 |
| na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 4,4 | 4,3 | 4,7 | 5,0 |
| <i>podle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 40,3 | 39,1 | 45,2 | 26,9 |
| středně osídlená oblast | 28,0 | 28,1 | 27,4 | 32,9 |
| řídce osídlená oblast | 31,7 | 32,8 | 27,4 | 40,3 |
| <i>podle účasti ve vzdělávání</i> | | | | |
| formálním | 10,8 | 11,0 | 9,9 | 10,2 |
| neformálním | 45,8 | 43,8 | 53,4 | 28,4 |

Pozn.: 18 – 69 let, sloupcová procenta

V. II. Účast v informálním učení dle motivace

%

| | informální učení orientované | | | neúčastnil se |
|-----------------------------------------------|------------------------------|----------|----------------------|---------------|
| | pracovně | soukromě | pracovně i soukromě* | |
| celkem | 5,0 | 15,6 | 0,6 | 78,8 |
| <i>podle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 5,6 | 15,4 | 0,6 | 78,3 |
| ženy | 4,3 | 15,7 | 0,6 | 79,3 |
| <i>podle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 1,8 | 15,3 | 0,1 | 82,8 |
| 25-34 | 7,3 | 16,9 | 0,8 | 75,0 |
| 35-44 | 6,2 | 14,5 | 0,7 | 78,6 |
| 45-54 | 6,0 | 14,7 | 0,9 | 78,4 |
| 55-64 | 4,0 | 15,6 | 0,5 | 79,9 |
| 65-69 | 0,8 | 17,3 | 0,2 | 81,7 |
| <i>podle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 0,7 | 9,9 | 0,1 | 89,3 |
| střední bez maturity | 2,9 | 12,5 | 0,3 | 84,3 |
| střední s maturitou | 4,8 | 18,6 | 0,8 | 75,8 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 13,4 | 20,0 | 1,5 | 65,2 |
| <i>podle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 7,1 | 15,1 | 0,8 | 77,0 |
| nezaměstnaný | 4,5 | 14,1 | 0,4 | 81,0 |
| student | 1,5 | 17,9 | 0,3 | 80,3 |
| důchodce | 0,4 | 17,3 | 0,1 | 82,3 |
| v invalidním důchodu | 0,6 | 13,4 | 0,0 | 86,0 |
| na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 3,0 | 15,3 | 0,4 | 81,3 |
| <i>podle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 7,1 | 20,6 | 1,0 | 71,3 |
| středně osídlená oblast | 4,3 | 13,8 | 0,4 | 81,4 |
| řídce osídlená oblast | 3,9 | 13,1 | 0,5 | 82,5 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 2,1 | 12,8 | 0,0 | 85,1 |
| 2 | 3,4 | 13,7 | 0,5 | 82,4 |
| 3 | 3,3 | 15,4 | 0,3 | 81,0 |
| 4 | 5,8 | 14,7 | 0,7 | 78,8 |
| 5 | 10,1 | 20,6 | 1,4 | 68,0 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

* více aktivit vykonávaných z různých důvodů

V. III. Účast v informálním učení - struktura skupin dle motivace

%

| | informální učení orientované | | | neúčastnil se |
|-----------------------------------------------|------------------------------|----------|----------------------|---------------|
| | pracovně | soukromě | pracovně i soukromě* | |
| celkem | 5,0 | 15,6 | 0,6 | 78,8 |
| <i>podle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 56,7 | 49,7 | 48,4 | 49,9 |
| ženy | 43,3 | 50,3 | 51,6 | 50,1 |
| <i>podle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 4,5 | 12,2 | 1,6 | 13,0 |
| 25-34 | 30,9 | 22,9 | 29,0 | 20,2 |
| 35-44 | 26,2 | 19,7 | 24,2 | 21,1 |
| 45-54 | 21,9 | 17,0 | 27,4 | 17,9 |
| 55-64 | 15,2 | 18,8 | 14,5 | 19,1 |
| 65-69 | 1,4 | 9,3 | 3,2 | 8,7 |
| <i>podle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 1,8 | 7,8 | 1,6 | 13,9 |
| střední bez maturity | 21,1 | 28,6 | 15,9 | 38,3 |
| střední s maturitou | 34,8 | 43,3 | 44,4 | 34,8 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 42,3 | 20,3 | 38,1 | 13,1 |
| <i>podle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 88,8 | 60,8 | 87,1 | 61,2 |
| nezaměstnaný | 4,5 | 4,5 | 3,2 | 5,1 |
| student | 2,2 | 8,4 | 3,2 | 7,4 |
| důchodce | 1,2 | 18,6 | 3,2 | 17,5 |
| v invalidním důchodu | 0,4 | 2,8 | 0,0 | 3,6 |
| na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 3,0 | 4,8 | 3,2 | 5,0 |
| <i>podle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 42,5 | 39,3 | 46,8 | 26,9 |
| středně osídlená oblast | 27,8 | 28,3 | 22,6 | 32,9 |
| řídce osídlená oblast | 29,7 | 32,4 | 30,6 | 40,3 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 7,3 | 14,1 | 0,0 | 18,4 |
| 2 | 14,3 | 18,7 | 18,3 | 22,0 |
| 3 | 14,1 | 21,0 | 11,7 | 21,6 |
| 4 | 24,0 | 19,7 | 25,0 | 20,7 |
| 5 | 40,3 | 26,6 | 45,0 | 17,2 |

Pozn.: 18 – 69 let, sloupcová procenta

* více aktivit vykonávaných z různých důvodů

V. IV. Počet návštěv živých vystoupení v posledním roce

%

| | počet návštěv živých vystoupení | | |
|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------|-------|
| | jedna až šest | více než šest | žádná |
| celkem | 46,9 | 11,4 | 41,8 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | |
| muži | 42,5 | 10,0 | 47,5 |
| ženy | 51,3 | 12,8 | 36,0 |
| <i>dle věku</i> | | | |
| 18-24 | 52,8 | 18,3 | 28,9 |
| 25-34 | 50,3 | 13,5 | 36,2 |
| 35-44 | 49,7 | 9,7 | 40,6 |
| 45-54 | 44,3 | 10,2 | 45,4 |
| 55-64 | 42,9 | 8,7 | 48,4 |
| 65-69 | 36,7 | 8,5 | 54,8 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | |
| základní | 30,4 | 7,8 | 61,8 |
| střední bez maturity | 38,9 | 5,4 | 55,6 |
| střední s maturitou | 54,5 | 13,5 | 32,0 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 60,1 | 22,9 | 17,0 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | |
| pracující | 49,6 | 12,2 | 38,2 |
| nezaměstnaný | 37,5 | 6,9 | 55,7 |
| student | 58,1 | 23,0 | 18,9 |
| důchodce | 38,8 | 8,0 | 53,2 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 27,7 | 1,8 | 70,5 |
| | 45,8 | 6,4 | 47,8 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | |
| hustě osídlená oblast | 50,3 | 14,5 | 35,2 |
| středně osídlená oblast | 46,1 | 11,7 | 42,3 |
| řídce osídlená oblast | 44,9 | 8,8 | 46,4 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | |
| 1 | 34,8 | 6,9 | 58,3 |
| 2 | 44,4 | 6,2 | 49,4 |
| 3 | 46,8 | 11,2 | 42,1 |
| 4 | 50,6 | 13,2 | 36,2 |
| 5 | 55,7 | 19,3 | 25,1 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. V. Počet návštěv kina v posledním roce

%

| | počet návštěv kina | | |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------|---------------|-------|
| | jedna až šest | více než šest | žádná |
| celkem | 41,7 | 10,9 | 47,3 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | |
| muži | 40,7 | 10,8 | 48,5 |
| ženy | 43,1 | 11,0 | 46,0 |
| <i>dle věku</i> | | | |
| 18-24 | 57,2 | 30,2 | 12,6 |
| 25-34 | 54,3 | 16,7 | 29,0 |
| 35-44 | 49,9 | 8,9 | 41,3 |
| 45-54 | 37,3 | 5,1 | 57,6 |
| 55-64 | 24,6 | 3,2 | 72,2 |
| 65-69 | 16,1 | 2,8 | 81,1 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | |
| základní | 27,9 | 8,9 | 63,2 |
| střední bez maturity | 34,7 | 6,4 | 58,9 |
| střední s maturitou | 48,1 | 13,6 | 38,3 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 54,6 | 16,4 | 29,0 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | |
| pracující | 46,8 | 11,5 | 41,7 |
| nezaměstnaný | 40,3 | 7,8 | 51,9 |
| student | 57,8 | 34,8 | 7,4 |
| důchodce | 18,9 | 2,6 | 78,5 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 18,1 | 2,7 | 79,2 |
| | 51,7 | 4,6 | 43,7 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | |
| hustě osídlená oblast | 47,7 | 14,0 | 38,3 |
| středně osídlená oblast | 41,2 | 10,4 | 48,4 |
| řídce osídlená oblast | 37,8 | 8,9 | 53,3 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | |
| 1 | 31,4 | 7,5 | 61,1 |
| 2 | 37,0 | 6,9 | 56,1 |
| 3 | 41,6 | 9,8 | 48,6 |
| 4 | 44,6 | 12,2 | 43,2 |
| 5 | 52,5 | 17,9 | 29,5 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. VI. Počet návštěv kulturně vzdělávacích institucí v posledním roce

%

| | počet návštěv kulturně vzdělávacích institucí | | |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------|-------|
| | jedna až šest | více než šest | žádná |
| celkem | 49,2 | 11,1 | 39,7 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | |
| muži | 46,0 | 10,1 | 43,9 |
| ženy | 52,4 | 12,1 | 35,5 |
| <i>dle věku</i> | | | |
| 18-24 | 53,1 | 11,4 | 35,5 |
| 25-34 | 51,7 | 11,9 | 36,4 |
| 35-44 | 51,8 | 10,9 | 37,3 |
| 45-54 | 49,0 | 10,9 | 45,3 |
| 55-64 | 43,7 | 10,9 | 45,3 |
| 65-69 | 42,8 | 10,0 | 47,1 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | |
| základní | 34,3 | 4,6 | 61,2 |
| střední bez maturity | 41,2 | 6,1 | 52,7 |
| střední s maturitou | 56,8 | 13,0 | 30,2 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 61,4 | 23,2 | 15,3 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | |
| pracující | 51,5 | 11,9 | 36,5 |
| nezaměstnaný | 38,7 | 5,7 | 55,6 |
| student | 59,3 | 15,9 | 24,7 |
| důchodce | 42,0 | 9,5 | 48,5 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 34,1 | 3,9 | 62,0 |
| | 49,6 | 9,8 | 40,6 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | |
| hustě osídlená oblast | 49,6 | 15,0 | 35,4 |
| středně osídlená oblast | 48,7 | 11,6 | 39,7 |
| řídce osídlená oblast | 49,3 | 7,7 | 43,0 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | |
| 1 | 38,6 | 6,3 | 55,1 |
| 2 | 48,6 | 6,3 | 45,2 |
| 3 | 49,2 | 11,2 | 39,6 |
| 4 | 53,2 | 11,7 | 35,2 |
| 5 | 54,7 | 19,7 | 25,6 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. VII. Počet návštěv sportovních akcí v posledním roce

%

| | počet návštěv sportovních akcí | | |
|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------|-------|
| | jedna až šest | více než šest | žádná |
| celkem | 25,9 | 15,9 | 58,2 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | |
| muži | 32,8 | 24,7 | 42,5 |
| ženy | 19,0 | 6,9 | 74,1 |
| <i>dle věku</i> | | | |
| 18-24 | 36,7 | 25,3 | 38,0 |
| 25-34 | 29,5 | 17,8 | 52,7 |
| 35-44 | 29,3 | 16,3 | 54,4 |
| 45-54 | 23,3 | 15,8 | 61,0 |
| 55-64 | 18,6 | 10,5 | 70,9 |
| 65-69 | 14,8 | 8,2 | 77,0 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | |
| základní | 20,3 | 12,3 | 67,4 |
| střední bez maturity | 26,9 | 16,6 | 56,5 |
| střední s maturitou | 25,6 | 16,2 | 58,1 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 28,8 | 16,0 | 55,2 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | |
| pracující | 28,8 | 18,4 | 52,8 |
| nezaměstnaný | 22,5 | 13,5 | 63,9 |
| student | 37,6 | 26,0 | 36,4 |
| důchodce | 15,0 | 7,8 | 77,2 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 17,8 | 5,0 | 77,2 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | |
| hustě osídlená oblast | 24,2 | 14,0 | 61,8 |
| středně osídlená oblast | 25,8 | 16,2 | 58,0 |
| řídce osídlená oblast | 27,3 | 17,0 | 55,7 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | |
| 1 | 22,0 | 11,5 | 66,4 |
| 2 | 25,0 | 13,9 | 61,1 |
| 3 | 25,0 | 18,1 | 57,0 |
| 4 | 28,1 | 16,8 | 55,1 |
| 5 | 28,3 | 18,9 | 52,8 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. VIII. Frekvence četby novin

%

| | Jak často čte noviny | | | |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------------------|
| | denně | 1 - 4 dny v týdnu | alespoň 1 měsíčně | méně než 1 za měsíc, nikdy |
| celkem | 54,2 | 32,5 | 7,7 | 5,6 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 58,5 | 29,8 | 6,7 | 5,0 |
| ženy | 49,8 | 35,3 | 8,7 | 6,2 |
| <i>dle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 41,5 | 35,1 | 14,2 | 9,3 |
| 25-34 | 50,2 | 34,4 | 8,9 | 6,5 |
| 35-44 | 54,6 | 33,3 | 7,7 | 4,4 |
| 45-54 | 59,9 | 30,8 | 4,8 | 4,7 |
| 55-64 | 59,7 | 29,8 | 5,8 | 4,6 |
| 65-69 | 57,3 | 32,0 | 6,0 | 4,8 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 37,8 | 36,5 | 13,2 | 12,6 |
| střední bez maturity | 49,5 | 36,3 | 8,8 | 5,5 |
| střední s maturitou | 58,8 | 30,8 | 6,2 | 4,3 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 67,1 | 25,1 | 4,4 | 3,4 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 57,1 | 31,7 | 6,6 | 4,7 |
| nezaměstnaný | 42,1 | 35,0 | 11,4 | 11,5 |
| student | 41,2 | 36,4 | 14,7 | 7,7 |
| důchodce | 57,4 | 32,3 | 6,0 | 4,3 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 44,3 | 38,3 | 11,2 | 6,2 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 55,3 | 30,6 | 8,0 | 6,1 |
| středně osídlená oblast | 54,5 | 32,0 | 8,8 | 4,7 |
| řídce osídlená oblast | 53,1 | 34,5 | 6,5 | 6,0 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 41,4 | 36,9 | 11,6 | 10,1 |
| 2 | 50,6 | 34,6 | 9,2 | 5,5 |
| 3 | 52,8 | 35,2 | 6,9 | 5,2 |
| 4 | 59,1 | 31,4 | 5,9 | 3,7 |
| 5 | 64,8 | 25,3 | 5,5 | 4,3 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. IX. Počet přečtených knih za poslední rok

%

| | počet přečtených knih | | | |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------|--------------|-------|
| | jedna až čtyři | pět až devět | deset a více | žádná |
| celkem | 30,8 | 16,7 | 20,2 | 32,4 |
| <i>dle pohlaví</i> | | | | |
| muži | 30,0 | 12,2 | 12,7 | 45,1 |
| ženy | 31,6 | 21,2 | 27,7 | 19,5 |
| <i>dle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 29,2 | 19,4 | 20,2 | 31,2 |
| 25-34 | 31,4 | 16,6 | 17,0 | 35,1 |
| 35-44 | 33,7 | 15,7 | 17,2 | 33,5 |
| 45-54 | 30,3 | 15,8 | 20,9 | 33,1 |
| 55-64 | 29,4 | 16,9 | 22,3 | 31,4 |
| 65-69 | 28,9 | 16,8 | 29,4 | 24,9 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 26,9 | 13,6 | 13,6 | 45,8 |
| střední bez maturity | 29,4 | 11,5 | 12,5 | 46,6 |
| střední s maturitou | 33,5 | 19,9 | 24,1 | 22,5 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 30,7 | 23,4 | 33,7 | 12,3 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 30,9 | 16,3 | 18,4 | 34,4 |
| nezaměstnaný | 28,8 | 15,1 | 13,9 | 42,3 |
| student | 30,6 | 23,2 | 26,4 | 19,8 |
| důchodce | 30,2 | 16,8 | 26,1 | 26,8 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | 24,6 | 9,5 | 20,5 | 45,4 |
| | 38,8 | 18,4 | 18,6 | 24,2 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 30,6 | 20,2 | 25,9 | 23,3 |
| středně osídlená oblast | 30,3 | 15,2 | 20,2 | 34,3 |
| řídce osídlená oblast | 31,3 | 15,2 | 15,7 | 37,7 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 30,3 | 13,3 | 15,0 | 41,4 |
| 2 | 30,1 | 15,9 | 15,9 | 38,1 |
| 3 | 31,8 | 15,6 | 20,9 | 31,8 |
| 4 | 30,4 | 18,4 | 21,5 | 29,8 |
| 5 | 31,5 | 19,8 | 26,9 | 21,8 |

Pozn.: 18 – 69 let, řádková procenta

V. X. Počet přečtených knih za poslední rok - muži

%

| | počet přečtených knih | | | |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------|--------------|-------|
| | jedna až čtyři | pět až devět | deset a více | žádná |
| celkem | 30,0 | 12,2 | 12,7 | 45,1 |
| <i>dle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 31,2 | 15,8 | 10,2 | 42,8 |
| 25-34 | 30,2 | 11,1 | 11,1 | 47,6 |
| 35-44 | 30,2 | 10,0 | 12,2 | 47,6 |
| 45-54 | 29,3 | 12,6 | 12,7 | 45,4 |
| 55-64 | 28,7 | 12,6 | 14,1 | 44,7 |
| 65-69 | 31,9 | 13,9 | 19,6 | 34,6 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 25,2 | 11,1 | 5,0 | 58,8 |
| střední bez maturity | 25,8 | 7,0 | 7,7 | 59,5 |
| střední s maturitou | 34,2 | 15,4 | 15,1 | 35,3 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 36,0 | 20,2 | 25,6 | 18,2 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 29,7 | 11,8 | 12,1 | 46,5 |
| nezaměstnaný | 25,7 | 7,5 | 10,4 | 56,4 |
| student | 37,3 | 19,6 | 13,9 | 29,2 |
| důchodce | 32,4 | 13,0 | 16,0 | 38,6 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/ v domácnosti | . | . | . | . |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 32,3 | 16,8 | 18,3 | 32,6 |
| středně osídlená oblast | 29,3 | 10,7 | 12,6 | 47,5 |
| řídce osídlená oblast | 29,1 | 10,0 | 8,6 | 52,3 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 26,9 | 9,4 | 7,4 | 56,3 |
| 2 | 25,4 | 10,4 | 9,2 | 55,0 |
| 3 | 31,2 | 10,8 | 11,4 | 46,5 |
| 4 | 31,5 | 13,3 | 13,4 | 41,8 |
| 5 | 34,0 | 15,5 | 19,7 | 30,8 |

Pozn.: muži 18 – 69 let, řádková procenta. Nedostatečný počet pozorování v kategorii na rodičovské dovolené/
v domácnosti.

V. XI. Počet přečtených knih za poslední rok - ženy

%

| | počet přečtených knih | | | |
|----------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------|--------------|-------|
| | jedna až čtyři | pět až devět | deset a více | žádná |
| celkem | 31,6 | 21,2 | 27,7 | 19,5 |
| <i>dle věku</i> | | | | |
| 18-24 | 26,9 | 23,5 | 31,9 | 17,7 |
| 25-34 | 32,6 | 22,5 | 23,3 | 21,6 |
| 35-44 | 37,1 | 21,6 | 22,2 | 19,0 |
| 45-54 | 31,4 | 19,1 | 29,5 | 20,1 |
| 55-64 | 30,0 | 20,7 | 29,6 | 19,7 |
| 65-69 | 26,3 | 19,3 | 37,2 | 17,2 |
| <i>dle vzdělání</i> | | | | |
| základní | 28,3 | 15,4 | 19,2 | 37,1 |
| střední bez maturity | 34,6 | 18,0 | 19,5 | 27,9 |
| střední s maturitou | 33,0 | 23,5 | 31,3 | 12,1 |
| vyšší odborné a vysokoškolské | 25,2 | 26,6 | 41,9 | 6,3 |
| <i>dle ekonomického postavení</i> | | | | |
| pracující | 32,5 | 22,4 | 27,1 | 18,0 |
| nezaměstnaný | 31,5 | 21,9 | 17,0 | 29,6 |
| student | 24,1 | 26,5 | 38,8 | 10,7 |
| důchodce | 28,9 | 19,2 | 32,2 | 19,7 |
| v invalidním důchodu na rodičovské dovolené/v domácnosti | 28,1 | 8,8 | 28,8 | 34,4 |
| | 39,2 | 18,6 | 18,6 | 23,6 |
| <i>dle stupně urbanizace</i> | | | | |
| hustě osídlená oblast | 29,1 | 23,3 | 33,1 | 14,5 |
| středně osídlená oblast | 31,3 | 19,7 | 27,7 | 21,3 |
| řídce osídlená oblast | 33,8 | 20,7 | 23,3 | 22,2 |
| <i>dle ekvivalizovaného příjmu (kvintily)</i> | | | | |
| 1 | 32,8 | 16,2 | 20,7 | 30,3 |
| 2 | 34,5 | 20,9 | 22,2 | 22,4 |
| 3 | 32,4 | 20,3 | 30,3 | 17,0 |
| 4 | 29,2 | 23,9 | 30,5 | 16,4 |
| 5 | 28,4 | 25,3 | 35,8 | 10,6 |

Pozn.: ženy 18 – 69 let, řádková procenta